

KRAKOWSKA SZKOŁA WYŻSZA
IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO

Jowita Świerczyńska

EKONOMIKA
HANDLU ZAGRANICZNEGO
materiały do ćwiczeń

KRAKÓW 2003

Rada Wydawnicza:

Klemens Budzowski, Andrzej Kapiszewski,
Jacek Majchrowski, Zbigniew Maciąg

Recenzja:

Dr hab. Krystyna Przybylska prof. AE w Krakowie

Materiały dydaktyczne Krakowskiej Szkoły Wyższej 3/2003

Opieka wydawnicza:

Halina Baszak Jaroń

Copyright© by Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o.,
Kraków 2003

ISBN 83-918302-8-4

Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani magazynowana w sposób umożliwiający ponowne wykorzystanie, ani też rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie za pomocą środków elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych, bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich

Na zlecenie:

Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wydawca:

Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z oo, Kraków 2003

Skład i łamanie: Antykwa

Druk i oprawa:

Zakład Poligraficzny „Cenzus”

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
ROZDZIAŁ I. STAN I KIERUNKI ROZWOJU HANDLU ZAGRANICZNEGO POLSKI	7
1.1. Podstawowe pojęcia	7
1.2. Przykłady interpretacji danych liczbowych dotyczących handlu zagranicznego	12
1.3. Zadania	16
1.4. Pytania systematyzujące wiedzę	41
ROZDZIAŁ II. WYBRANE MIERNIKI OCENY POZYCJI KRAJU W HANDLU ZAGRANICZNYM	42
2.1. Podstawowe pojęcia	42
2.2. Przykłady obliczania wskaźników handlu zagranicznego ..	50
2.3. Zadania	58
2.4. Pytania systematyzujące wiedzę	72
ROZDZIAŁ III. WARTOŚĆ CELNA	74
3.1. Podstawowe pojęcia	74
3.2. Przykłady obliczania wartości celnej	81
3.4. Zadania	83
3.3. Pytania systematyzujące wiedzę	87
ROZDZIAŁ IV. TARYFA CELNA	88
4.1. Podstawowe pojęcia	88
4.2. Przykłady obliczania kwoty cła	93
4.3. Zadania	100
4.4. Pytania systematyzujące wiedzę	107

LITERATURA.....	108
ZAŁĄCZNIKI	110
SPIS TABEL	115

WSTĘP

Skrypt *Ekonomika handlu zagranicznego – materiały do ćwiczeń* ukazuje się w serii Materiały Dydaktyczne Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Pozycje wydawane w tej serii mają na celu ułatwienie procesu studiowania; niniejszy skrypt – przedmiotu Ekonomika handlu zagranicznego. Dlatego też zadaniem autorki jest zwrócenie uwagi na zagadnienia podstawowe i przedstawienie ich w sposób praktyczny, a nie prezentacja wszystkich problemów związanych z tą dyscypliną naukową.

Omawiane problemy zostały przedstawione w czterech rozdziałach. Pierwszy z nich poświęcono prezentacji danych statystycznych, niezbędnych do oceny stanu i kierunków rozwoju handlu zagranicznego Polski. W rozdziale drugim przedstawiono podstawowe mierniki stosowane w handlu zagranicznym, potrzebne do określenia pozycji danego kraju na arenie międzynarodowej. Rozdział trzeci poświęcony jest problemowi ustalania wartości celnej, natomiast czwarty zawiera informacje o taryfie celnej, ze szczególnym uwzględnieniem sposobów obliczania należności celnych. Zadania i pytania zamieszczone w materiałach mają pomóc studentom określić swoje postępy w nauce z zakresu ekonomiki handlu zagranicznego. Dodatkowo rozdziały wzbogacone zostały o liczne przykłady, aby student mógł łatwiej zrozumieć i szybciej przyswoić sobie trudniejsze zagadnienia.

Skrypt przeznaczony jest przede wszystkim dla studentów handlu zagranicznego, jednakże może również służyć jako pomoc dydaktyczna studentom stosunków międzynarodowych, ekonomii czy europeistyki.

Jowita Świerczyńska

ROZDZIAŁ I.

STAN I KIERUNKI ROZWOJU HANDLU ZAGRANICZNEGO POLSKI

1.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Handel zagraniczny – obejmuje wszelkie rodzaje działalności związane z utrzymaniem stosunków gospodarczych z zagranicą¹. W wąskim znaczeniu handel zagraniczny oznacza odpłatną wymianę dóbr materialnych i usług pomiędzy partnerami, którzy mają swoje siedziby po różnych stronach granicy celnej państwa. W ujęciu szerszym obejmuje ponadto wymianę dóbr niematerialnych, np. patenty, licencje, know-how; obroty kapitałowe, np. inwestycje portfelowe a także pozostałe obroty bieżące, tj. składki do organizacji międzynarodowych, płatności transferowe (emerytury, renty) na rzecz zagranicy, koszty związane z utrzymaniem nieruchomości, placówek dyplomatycznych.

Handel międzynarodowy – jest pojęciem szerszym od pojęcia handel zagraniczny i oznacza wymianę gospodarczą większej grupy krajów lub wymianę globalną.

Ekonomika handlu zagranicznego – to dyscyplina naukowa, która bada zjawiska ekonomiczne występujące w procesie wymiany handlowej i współpracy gospodarczej danego kraju z zagranicą.

Polityka handlu zagranicznego – to cele i środki stosowane przez państwo w odniesieniu do handlu zagranicznego, pozwalające osiągnąć ogólne zadania postawione przed gospodarką narodową.

---

¹ J. Rymarczyk, *Handel zagraniczny – organizacja i technika*, PWE, Warszawa 1997, s. 17.

Rodzaje środków polityki handlowej:

- taryfowe,
- parataryfowe,
- nietaryfowe.

Środki taryfowe – to różnego rodzaju cła.

Środki parataryfowe – to takie środki polityki handlowej, które nie są cłami, lecz działają identycznie jak cła, a więc służą ograniczaniu wymiany przez podniesienie ceny towarów importowanych, np.: opłaty wyrównawcze, opłaty i podatki wewnętrzne nakładane na towary zagraniczne, depozyty importowe, dodatkowe podatki importowe, stosowanie procedury podwyższającej podstawę wymiaru cła, opłaty skarbowe od towarów przekraczających granicę celną kraju, opłaty skarbowe pobierane od dokumentacji towarów przechodzących przez granicę celną, opłaty sanitarne i fitosanitarne.

Środki pozataryfowe – to wszystkie pozostałe środki polityki handlowej, a więc: zakazy importu lub eksportu, kontyngentowanie wartościowe lub ilościowe, kontyngenty celne, licencje importowe lub eksportowe, „dobrowolne” samoograniczenia eksportu VER, przepisy domieszkowe, przepisy dotyczące receptur technologicznych, standardy przemysłowe i technologiczne, reglamentacja dewizowa, bezpośrednie i pośrednie subwencje eksportowe.

Statystyka obrotów handlu zagranicznego Polski – obecnie prowadzona według metodologii Biura Statystycznego ONZ, oparta jest na formule „handlu specjalnego”², a źródłem informacji o obrotach są dane pochodzące z dokumentu odprawy celnej – SAD.

---

² **Handel specjalny** – to obroty handlowe obejmujące przywóz z zagranicy, wywóz za granicę wszystkich towarów, bez względu na formę płatności, które zostały poddane odprawie celnej ostatecznej lub odprawie czasowej w przypadku obrotu uszlachetniającego.

Import – jest to przywóz towarów na obszar celny danego kraju oraz przyjęcie usług od cudzoziemców. W polskiej statystyce wartość importu wykazywana jest na warunkach CIF, tzn. łącznie z kosztami transportu i ubezpieczenia do granicy polskiej.

Eksport – jest to potwierdzony przez graniczny urząd celny wywóz towarów (świadczenie usług) celem wykonania następujących czynności:

- sprzedaży;
- przekazania towarów na potrzeby osobiste podatnika, wspólników, udziałowców, akcjonariuszy, członków spółdzielni, stowarzyszenia;
- zamiany towarów oraz zamiany usługi na towar lub towaru na usługę;
- wydania towarów w zamian za wierzytelność;
- darowizn;
- wydawania towarów w zamian za czynności nie podlegające opodatkowaniu;
- dostarczenia produktów rolnych na podstawie umowy kontraktacji.

W polskiej statystyce handlu zagranicznego wartość eksportu wykazywana jest na warunkach franco granica lub FOB port kraju dostawcy.

Reeksport – jest to sprzedaż towarów za granicę po ich wcześniejszym zakupie za granicą:

- reeksport bezpośredni – towar bezpośrednio trafia do kraju ostatecznego przeznaczenia, na teren kraju pośredniczącego trafiają tylko dokumenty,
- reeksport pośredni – towar czasowo wprowadzany jest na teren kraju pośrednika.

Obrót uszlachetniający – polega na wysłaniu za granicę dobra niewykończonego w celu odpłatnego wykonania tam dalszych faz procesu produkcji lub obróbki bądź też wykończenia zewnętrznego.

Bilans handlowy – to zestawienie wpływów i wydatków dewizowych z tytułu eksportu i importu dóbr i usług.

Bilans płatniczy – to pojęcie szersze niż bilans handlowy. Obejmuje bilans handlowy oraz wszelkie pozostałe rozliczenia finansowe między rezydentami krajowymi a zagranicą. Dotyczy określonego okresu czasu, zazwyczaj jednego roku kalendarzowego.

Bilans płatniczy na bazie płatności³ – to usystematyzowany wykaz transakcji⁴, zrealizowanych przez Polskę w określonym roku z resztą świata (tj. rezydentami i nierezydentami), które zostały rozliczone przez polski system bankowy.

Rezydent – to osoba fizyczna mająca miejsce zamieszkania w kraju lub osoba prawna mająca siedzibę w kraju, a także inny podmiot mający siedzibę w kraju, posiadający zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu. Rezydentami są także: znajdujące się w kraju oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez nierezydentów a także polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne polskie przedstawicielstwa oraz misje specjalne, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych⁵.

Nierezydent – to osoba fizyczna mająca miejsce zamieszkania za granicą lub osoba prawna mająca siedzibę za granicą, a także inny podmiot mający siedzibę za granicą, posiadający zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu. Nierezy-

---

³ Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2002, GUS, Warszawa 2002, s. XII–XV.

⁴ Bilans płatniczy na bazie płatności sporządzany jest w układzie analitycznym, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

⁵ Art. 1. Ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, www.sejm.gov.pl (21.08.2002).

dentami są także: znajdujące się za granicą oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez rezydentów a także obce przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne obce przedstawicielstwa oraz misje specjalne i organizacje międzynarodowe, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych⁶.

Składniki bilansu płatniczego na bazie płatności:

- rachunek bieżący (bilans obrotów bieżących),
- rachunek kapitałowy i finansowy (bilans obrotów kapitałowych),
- saldo błędów i opuszczeń,
- pozycje finansujące.

Rachunek bieżący – to zapis płatności z tytułu przepływu dóbr i usług, dochodów, przekazów pozostałych transferów bieżących oraz saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących.

Rachunek kapitałowy i finansowy – to zapis transakcji dotyczących aktywów finansowych danego kraju z zagranicą, takich jak:

- dary i środki z tytułu pomocy bezzwrotnej dokonane z wyrażonym przeznaczeniem na finansowanie środków trwałych,
- umorzenie długu,
- inwestycje bezpośrednie,
- inwestycje portfelowe,
- aktywa, tj. polskie należności za granicą,
- pasywa, tj. polskie zobowiązania wobec zagranicy.

Saldo błędów i opuszczeń – jest to pozycja korygująca. Saldo to byłoby równe zero, gdyby wszystkie wielkości występujące w bilansie zostały prawidłowo zmierzone. Odzwierciedla ono trudności,

---

⁶ Ibidem, art. 2.

jakie są napotymane, gdy próbuje się uchwycić wszystkie transakcje w oficjalnych statystykach.

Pozycje finansujące – to suma transakcji w zakresie oficjalnych aktywów rezerwowych, kredytów otrzymanych z Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz transakcji finansowania wyjątkowego (exceptional financing), czyli transakcji sektora rządowego, dotyczących finansowania obrotów bilansu płatniczego w formie restrukturyzacji zobowiązań, oraz zmiany zaległości z tytułu należności i zobowiązań kredytowych.

Zadłużenie zagraniczne brutto⁷ – to suma podjętych i nieuregulowanych zobowiązań rezydentów danego kraju wobec nierezydentów, wynikających z zawartych umów, dotyczących spłat kapitału wraz z odsetkami lub bez, albo spłat odsetek wraz z kapitałem lub bez.

1.2. PRZYKŁADY INTERPRETACJI DANYCH LICZBOWYCH DOTYCZĄCYCH HANDLU ZAGRANICZNEGO

Przykład 1

Tabela 1.1. zawiera informacje na temat obrotów handlu zagranicznego Polski w latach 1990–2001. Poniżej (pod tabelą) przedstawiona została analiza stanu polskiego handlu zagranicznego.

---

⁷ Rocznik ..., op. cit., s. XV.

Tabela 1.1. Obroty handlu zagranicznego Polski w latach 1990–2001
(w mln USD)

Rok	Import	Eksport	Bilans
1990	9527,7	14321,6	+4793,9
1991	15521,7	14903,4	-618,3
1992	15912,9	13186,6	-2726,3
1993	18834,4	14143,1	-4691,3
1994	21569,1	17240,1	-4329,0
1995	29049,7	22894,9	-6154,8
1996	37136,7	24439,8	-12696,9
1997	42307,5	25751,3	-16556,2
1998	47053,6	28228,9	-18824,7
1999	45911,2	27407,4	-18503,8
2000	48940,2	31651,3	-17288,9
2001	50275,1	36092,2	-14182,9

Źródło: K. Budzowski, *Ekonomika handlu zagranicznego*, KSW, Kraków 2003, s. 257.

Analizując tabelę 1.1. można wysunąć wniosek, że wartość importu, w ciągu dekady lat 90. w XX wieku wzrosła prawie pięciokrotnie, podczas gdy wartość eksportu zaledwie dwukrotnie. Poza tym można zauważyć wyraźną tendencję do ujemnego kształtowania się bilansu handlowego. Tylko w roku 1990 bilans handlowy był dodatni. Tempo przyrostu eksportu było zdecydowanie niższe od tempa przyrostu importu. Dopiero pod koniec dekady lat 90. i w roku 2000 pojawiła się tendencja do szybszego tempa przyrostu eksportu w porównaniu z tempem importu⁸.

⁸ K. Budzowski, *Ekonomika handlu zagranicznego*, Krakowska Szkoła Wyższa im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków 2003, s. 258.

Tabela 1.2. Handel zagraniczny krajów ASEAN w latach 1996–2000

Kraj \ Rok	Eksport (w mln USD)					Import (w mln USD)				
	1996	1997	1998	1999	2000	1996	1997	1998	1999	2000
Birma	930	1011	1113	1138	1375	1888	2160	2431	2366	2172
Brunei	2593	2656	1889	2537	3362	2345	2000	1311	1251	1493
Filipiny	20543	25228	29496	34210	37295	31885	36355	29524	29252	30380
Indonezja	50188	56298	50371	51242	62510	44240	46223	31042	30598	37423
Kambodża	644	862	900	980	1223	1072	1092	1073	1212	1468
Laos	321	317	337	302	350	690	648	553	554	437
Malezja	76859	77390	71823	83933	98099	72850	73738	54174	61161	77173
Singapur	126010	125746	110591	115639	138936	123786	124628	95780	104337	127536
Tajlandia	54667	56725	52878	56800	67942	70815	61349	40643	47529	62423
Wietnam	7337	9269	9365	11540	14308	10480	10569	10346	10460	13680
ASEAN	340092	355502	328763	358321	425400	360051	358762	267777	288720	354184

Źródło: ASEAN statistics, www.aseansec.org za: E. Oziewicz, *Problemy handlu zagranicznego krajów Azji Południowo-Wschodniej na przełomie stuleci*, [w:] *Handel międzynarodowy 2002*, pod. red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, AE Kraków 2002.

Region Azji Południowo-Wschodniej, na który składa się 10 krajów zrzeszonych w ugrupowaniu integracyjnym ASEAN, to region, w którym handel zagraniczny jest jednym z podstawowych motorów napędzających poszczególne gospodarki. Kraje, wchodzące w skład ASEAN, nie tworzą jednak grupy jednorodnej: różnią się rozmiarami, historią, doświadczeniem przemysłowym, poziomem rozwoju gospodarczego. Wszystkie jednak mają świadomość konieczności włączenia się do gospodarki światowej, czego dowodem jest analiza wielkości obrotów handlowych tych krajów w latach 1996–2000.

Przyglądając się bliżej stronie eksportu można zauważyć, iż w Indonezji, Malezji i Tajlandii nastąpiło w 1998 r. krótkotrwałe załamanie eksportu. Jedynie w Singapurze miało ono miejsce przez dwa kolejne lata: 1997 i 1998, a na Filipinach i w Wietnamie eksport w całym analizowanym okresie rósł. Analizując zmiany w imporcie, można zauważyć, że w latach 1997-1998 istniała tendencja spadkowa, ale już w roku 1999, a w przypadku Indonezji i Filipin w 2000 r., import ponownie wzrósł.

Jeśli chodzi o proeksportowe nastawienie, kraje ASEAN można podzielić na trzy grupy:

- do pierwszej grupy – grupy krajów, których strategię eksportową okazały się pełnym sukcesem można zaliczyć praktycznie jeden kraj: Singapur;
- do grupy drugiej należą kraje o dynamicznie rosnącym eksporcie, a więc Indonezja, Malezja, Tajlandia i Wietnam;
- grupa trzecia, to kraje, które podjęły lub zamierzają podjąć znaczne reformy w celu rozwoju eksportu. Należą do niej Filipiny, Birma, Laos i Kambodża⁹.

---

⁹ Por. E. Oziewicz, *Problemy handlu zagranicznego krajów Azji Południowo-Wschodniej na przełomie stuleci*, [w:] *Handel międzynarodowy 2002*, pod. red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, AE Kraków 2002.

1.3. ZADANIA

ZADANIE 1

Na podstawie danych zawartych w tabelach 1.3.–1.5. omów stan i kierunki rozwoju handlu zagranicznego Polski.

Tabela 1.3. Obroty handlu zagranicznego (ceny bieżące) oraz główni partnerzy Polski w latach 1990, 1995, 1998, 1999, 2000 i 2001.

Rok	Wartość w mln USD	Pierwszy partner	Udział w %	Drugi partner	Udział w %	Trzeci partner	Udział w %
IMPORT							
1990	9527,7	Niemcy	20,1	ZSRR	19,8	Włochy	7,5
1995	29049,7	Niemcy	26,6	Włochy	8,5	Rosja	6,7
1998	47053,6	Niemcy	26,4	Włochy	9,4	Francja	6,5
1999	45911,2	Niemcy	25,2	Włochy	9,4	Francja	6,8
2000	48940,2	Niemcy	23,9	Rosja	9,4	Włochy	8,3
2001	50275,1	Niemcy	24,0	Rosja	8,8	Włochy	8,3
EKSPORT							
1990	14321,6	Niemcy	25,1	ZSRR	15,3	W. Brytania	7,1
1995	22894,9	Niemcy	38,3	Holandia	5,6	Rosja	5,6
1998	28228,9	Niemcy	36,3	Włochy	5,9	Rosja	5,7
1999	27407,4	Niemcy	36,1	Włochy	6,5	Holandia	5,3
2000	31651,3	Niemcy	34,9	Włochy	6,3	Francja	5,2
2001	36092,2	Niemcy	34,4	Francja	5,4	Włochy	5,4

Źródło: K. Budzowski, *Ekonomika...*, op. cit., s. 259.

Tabela 1.4. Import wybranych krajów oraz ich udział w imporcie światowym w roku 1990 i 2001 (ceny bieżące¹⁰)

Kraj	Import (mln USD)		Udział w imporcie światowym (w USD)		Import w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w USD)	
	1990	2001	1990	2001	1990	2001
Świat	3549710	6494280	100,0	100,0	674	1059
Austria	49091	70444	1,4	1,1	6352	8724
Belgia	120043	173555	3,4 ¹¹	2,7	11598 ¹²	16909
Dania	31771	44630	0,9	0,7	6179	8369
Finlandia	26989	32150	0,8	0,5	5413	6209
Francja	232580	296114	6,6	4,6	4099	4981
Hiszpania	87456	143332	2,5	2,2	2251	3590
Irlandia	20624	50874	0,6	0,8	5867	13245
Niemcy ¹³	342608	492701	9,7	7,6	5417	6008
Polska	9528	50275	0,3	0,8	250	1301
Czechy	–	36489	–	0,6	–	3569
Rumunia	9843	15552	0,3	0,2	424	694
Słowacja	–	14759	–	0,2	–	2732
Słowenia	–	10145	–	0,2	–	5093
USA	495259	1141958	14,0	17,6	1982	3994
Szwecja	54831	62948	1,5	1,0	6406	7126
Węgry	–	33682	–	0,5	–	3306
W. Brytania	224024	325044	6,3	5,0	3892	5459
Włochy	193541	232801	5,5	3,6	3394	4049

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, Warszawa 2002, s. 722.

¹⁰ Ceny bieżące to są ceny, które istniały w badanym okresie.

¹¹ Belgia i Luksemburg.

¹² Belgia i Luksemburg.

¹³ Dane dla 1990 dotyczą RFN w granicach sprzed 3 X 1990 r.

Tabela 1.5. Eksport wybranych krajów oraz ich udział w eksporcie światowym w roku 1990 i 2001 (ceny bieżące)

Kraj	Eksport (mln USD)		Udział w eksporcie światowym (w USD)		Eksport w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w USD)	
	1990	2001	1990	2001	1990	2001
Świat	3426357	6146883	100,0	100,0	651	1002
Austria	41132	66670	1,2	1,1	5322	8256
Belgia ¹⁴	118034	184764	3,4	3,0	11404	18001
Brazylia	31414	58223	0,9	0,9	217	337
Dania	35133	50974	1,0	0,8	6834	9558
Finlandia	26560	42823	0,8	0,7	5327	8270
Francja	209581	291257	6,1	4,7	3694	4899
Hiszpania	55357	107644	1,6	1,8	1425	2696
Irlandia	23713	82531	0,7	1,3	6746	21487
Japonia	286948	403242	8,4	6,6	2324	3167
Niderlandy	131406	215681	3,8	3,5	8789	13539
Niemcy ¹⁵	398448	570521	11,6	9,3	6299	6957
Norwegia	33828	58005	1,0	0,9	7976	12924
Polska	14322	36092	0,4	0,6	376	934
Republika Czeska	–	33403	–	0,5	–	3267

¹⁴ Dane za rok 1990 dotyczą Belgii i Luksemburga.¹⁵ Dane dla 1990 dotyczą RFN w granicach sprzed 3 X 1990 r.

Tabela 1.5. c.d.

Kraj	Eksport (mln USD)		Udział w eksporcie światowym (w USD)		Eksport w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w USD)	
	1990	2001	1990	2001	1990	2001
Rumunia	5775	11385	0,2	0,2	249	508
Słowacja	-	12628	-	0,2	-	2337
Słowenia	-	9252	-	0,2	4654	
Stany Zjednoczone	392976	731026	11,5	11,9	1573	2557
Szwajcaria	63533	82077	1,9	1,3	9466	11447
Szwecja	57504	75662	1,7	1,2	6719	8566
Węgry	-	30498	-	0,5	-	2994
Wielka Brytania	184508	271134	5,4	4,4	3205	4554
Włochy	180926	241177	5,3	3,9	3173	4194

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, op. cit., s. 723.

ZADANIE 2

Posługując się danymi z tabel 1.6.–1.8. omów strukturę towarową polskiego handlu zagranicznego.

Tabela 1.6. Import i eksport według sekcji nomenklatury PCN¹⁶ w 2001 r.

Kod sekcji	Nazwa sekcji	Import		Eksport	
		ceny bieżące (mln USD)	ceny stałe ¹⁷ (rok 2000 = 100)	ceny bieżące (mln USD)	ceny stałe (rok 2000 = 100)
I	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	570,4	83,3	932,7	115,0
II	Produkty pochodzenia roślinnego	1271,3	96,0	730,7	116,9
III	Tłuszcze i oleja	176,0	111,7	26,9	74,3
IV	Przetwory spożywcze	1388,4	115,3	1339,8	110,3
V	Produkty mineralne	5584,4	102,0	2187,8	107,2
VI	Produkty przemysłu chemicznego	5439,9	105,0	1779,9	103,7
VII	Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz wyroby z nich	3431,6	106,6	1698,6	119,5
VIII	Skóry i wyroby z nich	524,4	109,9	315,7	103,0
IX	Drewno i wyroby z drewna	444,2	114,4	1137,5	99,8
X	Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	1856,7	106,2	1290,3	123,1
XI	Materiały i wyroby włókiennicze	3422,7	109,6	2854,5	102,3
XII	Obuwie, nakrycia głowy	281,5	105,3	302,2	98,5
XIII	Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło	953,4	95,6	808,0	110,5

¹⁶ PCN – Polska Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego – stanowi podstawę polskiej taryfy celnej. Obowiązuje od 1 stycznia 1994 r. i jest rozszerzoną o dziewiąty znak Scaloną Nomenklaturą Towarową Handlu Zagranicznego CN.

¹⁷ Ceny stałe są skorygowane o skutki inflacji.

Tabela 1.6. c.d.

Kod sekcji	Nazwa sekcji	Import		Eksport	
		ceny bieżące (mln USD)	ceny stałe (rok 2000 = 100)	ceny bieżące (mln USD)	ceny stałe (rok 2000 = 100)
XIV	Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	62,8	122,9	202,0	107,1
XV	Metale nieszlachetne i wyroby	4297,2	109,2	4229,2	106,0
XVI	Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	13349,9	103,1	7567,2	118,4
XVII	Sprzęt transportowy	5060,6	91,7	5586,3	120,6
XVIII	Przyrządy i aparaty optyczne, fotogra-ficzne, pomiarowe, kontrolne,	1065,9	99,8	216,3	110,7
XIX	Broń i amunicja	13,5	71,3	4,8	63,6
XX	Wyroby różne – meble, prefabrykаты budynków, zabawki itp.	1003,0	105,6	2870,9	107,4
XXI	Dzięła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	6,7	4,3	7,4	58,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, op. cit., s. 438–439, Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, GUS, Warszawa 2002, s. 8–9.

Tabela 1.7. Import z krajów UE i eksport do krajów UE wg nomenklatury PCN

Seksje PCN	Import (w %)			Eksport (w %)		
	1995	1998	2001	1995	1998	2001
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	1,4	0,9	0,5	3,3	2,3	1,9
Produkty pochodzenia roślinnego	1,6	1,7	2,1	2,9	2,7	1,9
Tłuszcze i oleje	0,7	0,6	0,4	0,1	0,1	0,0
Przetwory spożywcze	4,1	2,8	2,8	2,2	1,9	2,0
Produkty mineralne	3,5	2,6	1,9	8,5	6,3	6,3
Produkty przemysłu chemicznego	11,5	11,0	12,3	4,9	3,9	3,0
Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz wyroby z nich	7,9	7,4	8,7	3,1	3,2	4,2
Skóry i wyroby z nich	1,0	0,9	1,2	1,1	1,2	1,1
Drewno i wyroby z drewna	0,5	0,8	0,8	5,5	4,9	3,6
Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	5,8	4,7	4,8	2,0	2,0	2,7
Materiały i wyroby włókiennicze	11,1	8,0	7,4	15,7	14,3	9,7
Obuwie, nakrycia głowy	0,4	0,5	0,4	1,2	0,9	0,7
Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło	2,5	2,6	2,3	1,8	2,0	1,9
Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	0,1	0,1	0,2	1,0	1,0	0,7
Metale nieszlachetne i wyroby	8,3	8,8	9,6	16,7	13,2	11,5
Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	27,5	30,2	29,0	10,2	16,6	23,1
Sprzęt transportowy	7,3	10,9	11,6	11,5	14,3	16,3
Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne,	2,6	2,0	2,0	0,5	0,5	0,6
Broń i amunicja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wyroby różne – meble, prefabrykaty budynków, zabawki itp.	2,0	2,2	2,0	7,8	8,6	8,8
Dzieła sztuki, antyki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, op. cit., s. 19–21.

Tabela 1.8. Struktura importu i eksportu Polski według sekcji nomenklatury SITC¹⁸ ceny bieżące (w %)

Wyszczególnienie	1985	1990	1995	1999	2000	2001
IMPORT						
Zywność i zwierzęta żywe	8,3	5,6	8,0	5,5	5,2	5,4
Napoje i tytoń	0,9	1,6	0,7	0,8	0,4	0,5
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	9,3	6,5	5,4	3,1	3,4	3,1
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	22,2	22,1	9,1	7,2	10,8	10,1
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	0,8	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3
Chemikalia i produkty pokrewne	8,9	8,6	15,0	14,3	14,1	14,6
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	13,6	11,5	21,6	20,7	20,0	20,6
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	30,6	37,5	29,9	38,2	37,0	36,4
Różne wyroby przemysłowe	5,1	6,4	9,3	9,6	8,6	8,8
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	0,3	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2

¹⁸ SITC – Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu wydana w 1950 przez Biuro Statystyczne ONZ, dotyczy klasyfikacji wszystkich towarów objętych handlem międzynarodowym.

Tabela 1.8. c.d.

Wyszczególnienie	1985	1990	1995	1999	2000	2001
EKSPORT						
Żywność i zwierzęta żywe	7,5	10,9	9,2	8,5	7,5	7,4
Napoje i tytoń	0,7	0,5	0,7	0,4	0,4	0,4
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	7,2	6,8	4,5	3,0	2,8	2,5
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	15,7	10,7	8,2	5,0	5,1	5,6
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Chemikalia i produkty pokrewne	6,1	9,2	7,7	6,2	6,8	6,3
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	15,0	23,0	27,5	25,5	24,8	23,9
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	39,4	26,2	21,1	30,3	34,2	36,2
Różne wyroby przemysłowe	6,8	7,5	20,9	20,9	18,3	17,6
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	1,4	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, op. cit., s. 12.

ZADANIE 3

Na przykładzie danych zawartych w tabeli 1.9. wykaż związki między dynamiką handlu zagranicznego a dynamiką dochodu narodowego w Polsce w latach 1995–2001.

Tabela 1.9. Dynamika dochodu narodowego i handlu zagranicznego Polski w latach 1995–2001 (rok poprzedni = 100)

Rok Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Dochód narodowy	107	106	107	105	104	104	101
Eksport ogółem	116,7	109,7	113,7	109,4	102	125,3	111,8
Import ogółem	120,5	128	122	114,6	104,4	110,8	103,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, Warszawa 2002, s. 434.

ZADANIE 4

Na podstawie danych z tabel 1.10.–1.11. omów:

- pozycję Polski na rynku krajów rozwiniętych: w tym na rynku UE i EFTA;
- pozycję krajów rozwijających się i krajów Europy Środkowo-Wschodniej: w tym na rynku krajów CEFTA¹⁹.

---

¹⁹ Do ugrupowania gospodarczego CEFTA należą następujące kraje: Bułgaria, Polska, Republika Czeska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry.

Tabela 1.10. Obroty handlu zagranicznego wg grupy krajów w latach 1995, 1999, 2000, 2001 (w mln USD)

Rok	Ogółem	Kraje rozwinięte			Kraje rozwijające się	Kraje Europy Środkowo-Wschodniej	
		Ogółem	UE	EFTA		ogółem	CEFTA
Import do Polski							
1995	29049,7	21594,9	18780,6	901,7	3189,5	4265,3	1624,8
1999	45911,2	34017,2	29825,5	1145,4	5386,7	6507,3	3070,5
2000	48940,2	34706,8	29950,8	1074,7	5171,8	9061,6	3461,7
2001	50275,1	35178,6	30865,1	1182,7	5980,2	9116,3	3743,6
Eksport Polski							
1995	22894,9	17189,2	16036,3	359,4	1820,5	3885,2	1244,9
1999	27407,4	20936,4	19326,4	560,6	1819,0	4652,0	2236,9
2000	31651,3	24172,0	22143,6	600,5	2004,0	5475,3	2662,2
2001	36092,2	27093,1	24986,8	894,3	2378,5	6620,6	3148,7
Saldo							
1995	-6154,8	-4405,7	-2744,3	-542,3	-1369,0	-380,1	-379,9
1999	-18503,8	-13080,8	-10499,1	-584,8	-3567,7	-1855,3	-833,6
2000	-17288,9	-10534,8	-7807,2	-474,2	-3167,8	-3586,3	-799,5
2001	-14182,9	-8085,5	-5878,3	-288,4	-3601,7	-2495,7	-594,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, op. cit., s. 434, Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, GUS, Warszawa 2002, s. 4.

Tabela 1.11. Obroty handlu zagranicznego wg grupy krajów w latach 1995–2001 (w %)

Rok	Ogółem	Kraje rozwinięte			Kraje rozwijające się	Kraje Europy Środkowo-Wschodniej	
		Ogółem	UE	EFTA		ogółem	CEFTA
Import do Polski							
1995	100,0	74,3	64,6	3,1	11,0	14,7	5,6
1996	100,0	73,6	63,9	2,5	11,3	15,1	5,8
1997	100,0	73,5	63,8	2,5	11,9	14,6	6,3
1998	100,0	74,7	65,6	2,3	12,2	13,1	6,4
1999	100,0	74,1	64,9	2,5	11,7	14,2	6,7
2000	100,0	70,9	61,2	2,2	10,6	18,5	7,1
2001	100,0	69,9	61,4	2,3	11,9	18,2	7,4
Eksport Polski							
1995	100,0	75,0	63,8	1,6	8,0	17,0	5,4
1996	100,0	71,7	66,2	2,2	8,2	20,1	6,1
1997	100,0	69,0	64,0	1,5	7,4	23,6	6,8
1998	100,0	73,6	68,3	1,7	6,0	20,4	7,2
1999	100,0	76,3	70,5	2,0	6,7	17,0	8,2
2000	100,0	76,3	69,9	1,9	6,4	17,3	8,4
2001	100,0	75,1	69,2	2,5	6,6	18,3	8,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, GUS, op. cit., s. 5, Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2000, GUS, op. cit., s. 5.

ZADANIE 5

Na podstawie danych z tabel 1.12.–1.13. odpowiedz na pytanie: czy pozycja Polski w 2001 roku lepsza była na rynku UE, czy na rynku krajów kandydujących do UE?

Tabela 1.12. Obroty handlu zagranicznego Polski z krajami kandydującymi do UE w 2001 r. (ceny bieżące)

Kraj	Import		Eksport	
	w tys. EUR	w %	w tys. EUR	w %
ogółem	4565024	100,0	4723406	100,0
Bułgaria	67138	1,5	100506	2,1
Republika Czeska	1937483	42,4	1595364	33,8
Estonia	44106	1,0	115978	2,5
Litwa	309447	6,8	843790	17,9
Łotwa	37505	0,8	255065	5,4
Rumunia	144131	3,2	252574	5,3
Słowacja	843080	18,4	576070	12,2
Słowenia	295559	6,5	142412	3,0
Węgry	886575	19,4	841647	17,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, op. cit., s. 19.

Tabela 1.13. Obroty handlu zagranicznego Polski z krajami UE w 2001 r. (ceny bieżące)

Kraj	Import		Eksport	
	w tys. EUR	w %	w tys. EUR	w %
ogółem	34401307	100,0	27822455	100,0
Austria	1095457	3,2	815540	2,9
Belgia	1526887	4,4	1240855	4,5
Dania	981733	2,9	1038986	3,8
Finlandia	945402	2,7	334196	1,2
Francja	3816176	11,1	2175935	7,8
Grecja	146918	0,4	137937	0,5
Hiszpania	1427679	4,2	647131	2,3
Irlandia	325284	0,9	115926	0,4
Luksemburg	78411	0,2	35056	0,1
Niderlandy	1990176	5,8	1899627	6,8
Niemcy	13426776	39,0	13819397	49,7
Portugalia	179345	0,5	290049	1,1
Szwecja	1501203	4,4	1093829	3,9
Wielka Brytania	2331757	6,8	2009612	7,2
Włochy	4628103	13,5	2168379	7,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, GUS, s. 18.

ZADANIE 6

Wykorzystując dane z tabeli 1.14. omów strukturę geograficzną obrotów Polski z b. ZSRR w roku 2001.

Tabela 1.14. Struktura geograficzna obrotów z krajami b. ZSRR w roku 2001 na tle roku 1997

KRAJE	1997			2001			Struktura w %				Dynamika	
	W mln USD						1997		2001		1997=100	
	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport	Import
Kraje b. ZSRR	4 447,7	3 635,2	812,5	3 599,4	5 594,1	-1 994,7	100,0	100,0	100,0	100,0	80,9	153,9
Armenia	8,3	0,0	8,3	3,3	0,0	3,2	0,2	0,0	0,1	0,0	39,0	1 211,9
Azerbejdżan	40,3	0,5	39,8	29,8	1,7	28,1	0,9	0,0	0,8	0,0	73,8	329,0
Białoruś	319,4	220,9	98,5	276,0	145,4	130,6	7,2	6,1	7,7	2,6	86,4	65,8
Gruzja	12,1	0,8	11,3	6,0	0,7	5,3	0,3	0,0	0,2	0,0	49,7	81,5
Kazachstan	55,1	28,7	26,4	62,5	103,2	-40,8	1,2	0,8	1,7	1,8	113,4	359,5
Kirgistan	3,1	2,4	0,7	3,1	1,7	1,4	0,1	0,1	0,1	0,0	100,5	71,0
Mołdowa	52,2	2,1	50,1	44,6	4,9	39,7	1,2	0,1	1,2	0,1	85,5	231,0
Rosja	2 154,7	2 685,5	-530,8	1 058,7	4 422,3	-3 363,6	48,4	73,9	29,4	79,1	49,1	164,7
Tadżykistan	7,3	6,0	1,2	0,7	19,6	-18,9	0,2	0,2	0,0	0,4	9,0	324,1
Turkmenistan	1,9	6,0	-4,1	3,7	4,2	-0,4	0,0	0,2	0,1	0,1	198,4	69,7
Ukraina	1 206,8	415,5	791,2	1 002,7	449,3	553,4	27,1	11,4	27,9	8,0	83,1	108,1
Uzbekistan	78,0	110,1	-32,1	19,1	90,6	-71,5	1,8	3,0	0,5	1,6	24,4	82,3
Kraje WNP	3 939,1	3 478,6	460,5	2 510,0	5 243,6	-2 733,5	88,6	95,7	69,7	93,7	63,7	150,7
Estonia	55,4	25,4	30,0	104,1	39,5	64,5	1,2	0,7	2,9	0,7	187,7	155,6
Litwa	338,0	111,8	226,2	756,5	277,5	479,0	7,6	3,1	21,0	5,0	223,8	248,3
Łotwa	115,0	19,5	95,5	228,7	33,5	195,2	2,6	0,5	6,4	0,6	198,9	171,4
Kraje nadbałtyckie	508,4	156,7	351,7	1 089,3	350,6	738,8	11,4	4,3	30,3	6,3	214,2	223,7

Źródło: www.mg.gov.pl (10.09.2003).

ZADANIE 7

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 1.15.– 1.17. omów stan, kierunki obrotów i strukturę towarową handlu zagranicznego Unii Europejskiej.

Tabela 1.15. Handel zagraniczny UE z jej najważniejszymi partnerami handlowymi w 2001 i 2002 roku (w mld EUR)

Kraje	Eksport UE			Import UE			Bilans handlowy	
	2001	2002	wzrost	2001	2002	wzrost	2001	2002
USA	239,9	238,7	0,0	195,7	174,2	- 11,0	44,2	64,5
Szwajcaria	74,8	70,5	- 5,8	60,8	58,7	- 3,5	13,9	11,8
Chiny	30,1	34,0	13,0	75,9	81,3	7,1	- 45,8	- 47,3
Japonia	44,9	42,2	- 6,0	76,3	67,8	- 11,1	- 31,4	- 25,7
Rosja	28,0	30,3	8,2	47,7	47,5	0,0	- 19,7	- 17,2
Norwegia	26,2	26,4	0,8	45,1	42,8	- 5,1	- 19,0	- 16,4
Polska	35,7	37,2	4,2	26,6	28,0	5,3	9,1	9,2
Czechy	27,7	29,2	5,4	25,1	27,5	9,6	2,5	1,7
Węgry	20,3	24,2	19,2	20,2	22,0	8,9	- 0,9	- 0,1

Źródło: Komunikat Eurostatu 37/200.

Kolejna tabela 1.16. zawierająca dane do analizy, zatytułowana: Struktura importu i eksportu wybranych krajów UE w 2001 r. według klasyfikacji SITC zamieszczona jest na stronie 32.

Tabela 1.16. Struktura importu i eksportu wybranych krajów UE w 2001 r. według klasyfikacji SITC

Wyszczególnienie	Niemcy	Francja	W. Brytania	Włochy	Szwecja
IMPORT (%)					
Towary rolno-spożywcze	6,3	7,9	7,9	8,0	7,0
Surowce z wyjątkiem paliw	3,3	2,9	3,1	5,8	3,6
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	8,5	9,6	4,6	9,3	8,7
Produkty przetwórstwa przemysłowego	44,4	41,1	40,5	43,7	39,4
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	37,5	38,5	43,9	33,2	41,3
EKSPORT (%)					
Towary rolno-spożywcze	4,0	12,3	5,1	6,0	3,0
Surowce z wyjątkiem paliw	1,6	1,9	1,4	1,4	6,0
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	1,4	2,5	8,1	2,0	3,4
Produkty przetwórstwa przemysłowego	41,0	38,4	39,0	52,7	42,4
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	52,0	44,9	46,4	37,9	45,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, op. cit., s. 724–725.

Tabela 1.17. Wartość eksportu i importu w krajach Unii Europejskiej i w Polsce w latach 2001–2002 i w I kw. 2003 r.

Kraj	Eksport w mld EUR				
	2001	2002	wzrost w %	2003 r.	
				I kw.	wzrost
Austria	79,0	83,0	5,1	20,5	2,5
Belgia	212,5	221,5	4,2	53,9	- 4,1
Dania	56,4	60,4	7,1	15,4	7,8
Finlandia	48,3	47,4	- 1,9	11,1	0,0
Francja	361,1	350,3	- 3,0	84,9	- 2,1
Grecja	11,4	x	x	x	x
Hiszpania	130,3	126,0	- 3,3	33,0	4,4
Irlandia	92,5	93,1	0,6	19,6	- 1,3
Luksemburg	10,9	10,8	- 0,9	2,7	- 2,0
Niderlandy	257,8	257,2	- 0,2	66,7	5,2
Niemcy	638,3	648,2	1,5	162,8	4,4
Portugalia	27,3	27,1	- 0,7	6,6	- 2,0
Szwecja	84,5	85,6	1,3	22,1	2,3
W. Brytania	304,5	294,4	- 3,3	65,7	- 11,8
Włochy	269,2	265,4	- 1,4	61,6	0,0
UE – 15	985,3	990,7	0,5	230,2	- 2,5
Polska w mld EUR	40,2	43,5	8,2	10,5	1,3
Polska w mld USD	36,1	41,0	13,6	11,2	23,6

Tabela 1.17. c.d.

Kraj	Import w mld EUR				
	2001	2002	wzrost w %	2003 r.	
				I kw.	wzrost
Austria	83,3	82,6	- 0,8	21,0	4,0
Belgia	199,5	204,5	2,5	50,9	- 2,9
Dania	50,6	52,3	3,3	12,9	2,4
Finlandia	36,4	35,3	- 3,0	9,3	5,7
Francja	366,9	347,1	- 5,4	87,0	- 2,0
Grecja	31,5	x	x	x	x
Hiszpania	172,7	163,6	- 5,3	42,7	8,9
Irlandia	56,4	54,7	- 3,0	12,1	- 21,0
Luksemburg	13,8	13,9	0,7	3,2	- 7,0
Niderlandy	233,0	231,5	- 0,7	59,8	5,3
Niemcy	542,8	522,0	- 3,8	133,5	7,5
Portugalia	44,1	40,7	- 7,3	9,2	- 9,8
Szwecja	70,6	69,9	- 1,0	18,6	5,7
W. Brytania	371,8	363,3	- 2,3	84,4	- 7,0
Włochy	260,1	256,9	- 1,2	64,4	4,5
UE – 15	1.028,0	984,2	- 4,3	248,6	2,7
Polska w mld EUR	56,0	58,5	4,4	13,8	1,5
Polska w mld USD	50,3	55,1	9,6	14,7	23,8

Źródło: www.mg.gov.pl (10.09.2003) za: Komunikat Eurostatu 27/2003 z dnia 24.03.2003r., Komunikat Eurostatu 59/2003 i 70/2003.

ZADANIE 8

Na podstawie danych z tabel 1.18.–1.19. omów dynamikę handlu zagranicznego przedstawionych krajów.

Tabela 1.18. Dynamika importu wybranych krajów w latach 1995–2001, (rok poprzedni = 100)

Kraj / Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Austria	105	103	111	106	–	–	–
Belgia	105	104	104	108	100	110	104
Brazylia	123	108	84	101	92	108	101
Dania	118	101	110	104	102	106	–
Finlandia	108	108	108	110	103	105	94
Francja	105	102	108	108	104	111	–
Irlandia	114	110	115	118	108	114	–
Japonia	112	103	103	95	110	111	99
Niemcy	102	117	107	108	106	110	101
Norwegia	108	110	108	110	98	–	–
Polska	120	128	122	115	104	111	103,
Czechy	124	111	110	109	104	120	114
Rumunia	–	107	107	119	100	130	124
Słowenia	–	100	110	111	109	104	101
USA	107	106	112	112	111	112	97
Szwajcaria	106	101	106	108	108	107	100
Szwecja	95	94	108	100	94	109	–
Węgry	96	106	126	125	114	121	104
W. Brytania	106	110	109	110	108	112	103
Włochy	110	95	110	109	107	109	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, op. cit., s. 720.

Tabela 1.19. Dynamika eksportu wybranych krajów w latach 1995–2001, (rok poprzedni = 100)

Rok \ Kraj	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Austria	118	105	117	106	–	–	–
Belgia	107	102	107	105	103	110	102
Brazylia	103	99	105	111	99	107	111
Dania	112	103	106	102	105	106	–
Finlandia	108	106	111	108	106	111	97
Francja	108	104	110	107	106	111	–
Irlandia	120	110	115	124	116	121	–
Japonia	103	101	110	99	102	109	90
Niemcy	104	127	112	106	109	113	103
Norwegia	106	113	104	101	104	–	–
Polska	117	110	114	109	102	125	112
Republika Czeska	106	103	115	110	107	119	114
Rumunia	–	101	112	106	110	124	112
Słowenia	–	99	112	109	104	111	105
Stany Zjednoczone	109	106	112	102	104	109	94
Szwajcaria	104	101	108	105	103	107	102
Szwecja	96	95	105	90	106	105	–
Węgry	108	105	130	123	116	122	108
Wielka Brytania	110	108	108	102	104	111	101
Włochy	113	98	105	103	100	110	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, op. cit., s. 721.

ZADANIE 9

Na przykładzie danych z tabeli 1.20. omów zmiany w bilansie płatniczym Polski w latach 1991–2001.

Tabela 1.20. Bilans płatniczy Polski na bazie płatności w latach 1991–2001 (w mln USD)

Rok	1991	1993	1995	1998	1999	2000	2001
Wyszczególnienie							
A. Rachunek bieżący	-2596	-2868	5310	-6858	-11569	-9952	-7166
A1. Towary – saldo	278	-2482	-1912	-13720	-14380	-13168	-11675
A2. Usługi – saldo	285	376	146	-509	-1624	-1686	-976
A3. Dochody – saldo	-2847	-3394	-613	-567	-804	-759	-896
A4. Transfery bieżące – saldo	707	483	544	1942	1604	1681	1986
B. Obroty kapitałowe i finansowe	-3680	1738	3785	10800	8241	7660	2980
B1. Inwestycje bezpośrednie – saldo	136	580	1134	4966	6352	8169	6928
B2. Inwestycje portfelowe – saldo	0	0	1171	1330	867	2591	1109
B3. Pozostałe inwestycje – saldo	-5865	-979	1195	4431	400	-3382	-4715
B4. Polskie należności za granicą (aktywa)	74	-238	287	2247	-2698	-2920	-3500
B5. Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)	-5939	-741	908	2184	3098	-462	-1215
C. Saldo błędów i opuszczeń	-1452	-8	720	1766	3479	2968	3763
Razem od A do C	-7728	-1138	9815	5708	167	676	-423
D. Pozycje finansujące	7728	1138	9815	-5708	-167	-676	423

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, op. cit., s. 150–152; Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2000, op. cit, s. 148–150; dane NBP.

ZADANIE 10

Wykorzystując dane z tabeli 1.21. przedstaw problem zadłużenia Polski w okresie 1995–2001.

Tabela 1.21. Zadłużenie zagraniczne Polski w latach 1995–2001 (stan na koniec roku w mln USD)

Zadłużenie zagraniczne \ Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1. NBP	174	265	791	925	1844	436	428
2. Sektor rządowy	44656	36271	34402	34098	32121	32980	29362
2.1. Dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych	8712	7562	7818	7037	6922	9231	10373
2.2. Pozostałe inwestycje zagraniczne	35955	28709	26584	27061	25180	23749	18989
3. Sektor bankowy	1834	2518	3683	5131	6548	6122	6699
3.1. Kredyty inwestorów bezpośrednich	–	87	141	160	134	200	231
3.2. Dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych	–	200	488	236	10	110	166
3.2. Pozostałe inwestycje zagraniczne	1834	2231	3054	4735	6404	5812	6302
4. Sektor pozarządowy i pozabankowy	5847	8487	10771	18981	24884	30072	33671
4.1. Kredyty inwestorów bezpośrednich	1713	2681	4326	6260	7080	8852	9355
4.2. Dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych	11	107	347	1416	2705	3487	4230
4.3. Pozostałe inwestycje zagraniczne	4123	5699	6098	11347	15099	17733	20086
Zadłużenie ogółem	52511	47354	49647	59135	65397	69610	70160
Długoterminowe	48811	42572	44541	50720	54182	60062	60154
Krótkoterminowe	3700	4996	5133	8415	11215	9548	10006

Źródło: por. K. Budzowski, *Ekonomika handlu zagranicznego*, op. cit. s. 265.

ZADANIE 11

Na podstawie danych z tabel 1.22. – 1.24. omów kierunki rozwoju polskiego handlu zagranicznego w roku 2003.

Tabela 1.22. Obroty handlu zagranicznego w I półroczu 2003 roku w USD

Wyszczególnienie	Eksport	Import	Saldo	Dynamika w % analogiczny okres ub. rok =100		Dynamika w % poprzedni okres=100	
				Eksport	Import	Eksport	Import
w mln USD							
I półrocze 2002	14.854,0	19.718,0	-4.864,0	99,4	94,5	99,4	99,5
II półrocze 2002	18.091,0	23.579,0	-5.488,0	118,0	111,8	121,8	119,6
I półrocze 2003	19.239,0	23.899,0	-4.660,0	129,5	121,2	106,3	101,4

Źródło: dane NBP.

Tabela 1.23. Obroty handlu zagranicznego w I półroczu 2003 roku w EUR

Wyszczególnienie	Eksport	Import	Saldo	Dynamika w % analogiczny okres ub. r.=100		Dynamika w % poprzedni okres =100	
				Eksport	Import	Eksport	Import
w mln EUR							
I półrocze 2002	16.521,0	21.956,0	-5.435,0	99,2	94,5	96,2	93,0
II półrocze 2002	18.225,0	23.756,0	-5.531,0	106,1	100,6	110,3	108,2
I półrocze 2003	17.381,0	21.631,0	-4.250,0	105,2	98,5	95,4	91,1

Źródło: dane NBP.

Tabela 1.24. Prognoza obrotów handlu zagranicznego w 2003 roku

Wyszczególnienie	wg NBP		wg SAD	
	w mld USD	dynamika w %	w mld USD	dynamika w %
Eksport	36,9	112,0	46,2	112,7
Import	46,8	108,0	60,5	109,8

Źródło: www.mg.gov.pl (11.09.2003).

ZADANIE 12

Wymienione niżej pojęcia, (oznaczone literami) przyporządkuj odpowiednim hasłom (oznaczonym cyframi):

- a) handel zagraniczny,
- b) saldo błędów i opuszczeń,
- c) eksport,
- d) handel międzynarodowy,
- e) ekonomika handlu zagranicznego,
- f) reeksport,
- g) rezydent,

- 1. Wymiana gospodarcza większej grupy krajów lub wymiana globalna – .....
- 2. Odpłatna wymiana towarów i usług pomiędzy partnerami, którzy mają swoje siedziby po różnych stronach granicy celnej państwa – .....
- 3. Osoba fizyczna mająca miejsce zamieszkania w kraju – .....
- 4. Sprzedaż towarów za granicę po ich wcześniejszym zakupie za granicą – .....
- 5. Pozycja korygująca, składnik bilansu płatniczego – .....
- 6. Potwierdzony przez graniczny urząd celny wywóz towarów – .....
- 7. Dyscyplina naukowa, która bada zjawiska ekonomiczne występujące w procesie wymiany handlowej i współpracy gospodarczej danego kraju z zagranicą – .....

1.4. PYTANIA SYSTEMATYZUJĄCE WIEDZĘ

1. Wyjaśnij różnicę między handlem zagranicznym i handlem międzynarodowym.
2. Czym zajmuje się ekonomika handlu zagranicznego?
3. Wyjaśnij pojęcia: eksport, import.
4. Wymień i krótko scharakteryzuj środki polityki handlowej.
5. Wymień główne składniki bilansu płatniczego na bazie płatności.
6. Które pojęcie jest szersze: bilans handlowy czy bilans płatniczy?
7. Podaj przykłady rezydentów i nierezydentów.
8. Jakie czynniki wpłynęły na rozwój handlu zagranicznego Polski w latach 90.?
9. Jakie charakterystyczne cechy wykazywał polski handel zagraniczny w latach 90.?
10. Omów pozycję krajów UE w polskim handlu zagranicznym.
11. Jakie czynniki wpłynęły na reorientację geograficzną polskiego handlu zagranicznego na początku lat 90.?
12. Wymień główne towary eksportowane przez Polskę.
13. Jakie towary najczęściej są importowane do Polski?
14. Czy w zadłużeniu zagranicznym polski dominują zobowiązania długoterminowe czy krótkoterminowe?
15. Oceń, które z poniższych stwierdzeń jest prawdziwe a które fałszywe?
  - Cechą charakterystyczną polskiego handlu zagranicznego w latach 90. była tendencja do proimportowości.
  - Głównym partnerem handlowym Polski są Niemcy.
  - Główne towary eksportowane przez Polskę to: ropa naftowa, farby, samochody osobowe, włókna chemiczne.
  - Ujemny bilans handlowy jest jedną z cech polskiego bilansu płatniczego.
  - Zadłużenie zagraniczne Polski nie jest już dzisiaj podstawowym problemem gospodarczym naszego kraju.

ROZDZIAŁ II.

WYBRANE MIERNIKI OCENY POZYCJI KRAJU W HANDLU ZAGRANICZNYM

2.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Mierniki handlu zagranicznego – to wskaźniki, które określają rolę handlu zagranicznego w gospodarce. Do najczęściej stosowanych mierników należą:

- stopa eksportu,
- stopa importu,
- krańcowa stopa eksportu,
- krańcowa stopa importu,
- elastyczność dochodowa importu,
- elastyczność dochodowa eksportu,
- elastyczność cenowa popytu na import,
- udział danego kraju w światowym imporcie,
- udział danego kraju w światowym eksporcie,
- wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej RCA,
- współczynnik koncentracji geograficznej eksportu,
- współczynnik koncentracji geograficznej importu.

Stopa eksportu – przedstawia procentowy udział eksportu w tworzeniu dochodu narodowego w określonym czasie.

$$S_{ex} = \frac{Ex_i}{D_i} \times 100 \quad [1]$$

gdzie:

S_{ex} – stopa eksportu

Ex_i – globalna wartość eksportu kraju „i”

D_i – dochód narodowy kraju „i”

Stopa importu – przedstawia procentowy udział importu w podziale dochodu narodowego w określonym czasie.

$$S_{im} = \frac{Im_i}{D_i} \times 100 \quad [2]$$

gdzie:

S_{im} – stopa importu

Im_i – globalna wartość importu kraju „i”

D_i – wartość dochodu narodowego kraju „i”

Czynniki wpływające na wielkość przeciętnych stóp importu i eksportu²⁰:

- wielkość kraju,
- poziom rozwoju gospodarczego,
- zasoby surowcowe,
- koszty wydobycia surowców,
- tworzenie i podział dochodu narodowego.

Krańcowa stopa eksportu – określa przyrost eksportu przy wzroście dochodu narodowego o jednostkę.

$$Sk_{ex} = \frac{\Delta Ex_i}{\Delta D_i} \quad [3]$$

---

²⁰ K. Budzowski, *Ekonomika...*, op. cit., s. 14.

gdzie:

Sk_{ex} – krańcowa stopa eksportu

ΔEx_i – przyrost eksportu kraju „i”

ΔD_i – przyrost dochodu narodowego kraju „i”

Krańcowa stopa importu – określa zmianę importu przy wzroście dochodu narodowego o jednostkę.

$$Sk_{im} = \frac{\Delta Im_i}{\Delta D_i} \quad [4]$$

gdzie:

Sk_{im} – krańcowa stopa importu

ΔIm_i – przyrost importu kraju „i”

ΔD_i – przyrost dochodu narodowego kraju „i”

Czynniki wpływające na wielkość krańcowej stopy importu i eksportu²¹:

- struktura produkcji,
- struktura popytu,
- poziom rozwoju gospodarczego.

Dochodowa elastyczność eksportu – to wskaźnik, który informuje o relatywnych zmianach eksportu w stosunku do relatywnych zmian dochodu narodowego. Wskaźnik ten wyraża wzór:

$$d_{ex}^e = \left(\frac{\Delta Ex_i}{Ex_i} \right) : \left(\frac{\Delta D_i}{D_i} \right) \quad [5]$$

---

²¹ Ibidem, s. 15.

gdzie:

d_{ex}^e – dochodowa elastyczność eksportu

$\left(\frac{\Delta Ex_i}{Ex_i} \right)$ – relatywne zmiany eksportu w kraju „i”

$\left(\frac{\Delta D_i}{D_i} \right)$ – relatywne zmiany dochodu narodowego w kraju „i”

Dochodowa elastyczność importu – to wskaźnik, który informuje o relatywnych zmianach importu w stosunku do relatywnych zmian dochodu narodowego.

$$d_{im}^e = \left(\frac{\Delta Im_i}{Im_i} \right) : \left(\frac{\Delta D_i}{D_i} \right) \quad [6]$$

gdzie:

d_{im}^e – dochodowa elastyczność importu

$\left(\frac{\Delta Im_i}{Im_i} \right)$ – relatywne zmiany importu w kraju „i”

$\left(\frac{\Delta D_i}{D_i} \right)$ – relatywne zmiany dochodu narodowego w kraju „i”

Współczynnik cenowej elastyczności popytu na import – obrazuje wpływ zmian cen na poziom importu.

$$C_{im}^{ep} = \left(\frac{\Delta Im_i}{Im_i} \right) : \left(\frac{\Delta C_i}{C_i} \right) \quad [7]$$

gdzie:

C_{im}^{ep} – cenowa elastyczność popytu na import,

$\left(\frac{\Delta \text{Im}_i}{\text{Im}_i}\right)$ – relatywne zmiany importu w kraju „i”,

$\left(\frac{\Delta C_i}{C_i}\right)$ – relatywne zmiany cen w kraju „i”.

Wskaźnik udziału kraju „i” w światowym eksporcie – określa stopień zaangażowania danego kraju w handlu międzynarodowym.

$$WEX_i = \frac{\sum_{j=1}^n EX_{ij}}{\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n EX_{ij}} \times 100 \quad [8]$$

Wskaźnik udziału kraju „i” w światowym imporcie przyjmuje postać:

$$WIM_i = \frac{\sum_{j=1}^n \text{Im}_{ij}}{\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n \text{Im}_{ij}} \times 100 \quad [9]$$

gdzie:

j = grupa towarowa, dla j = 1, 2, ... n.

i = kraj, dla i = 1, 2, ... m.

Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej RCA²² – służy do określania dziedzin, w których dany kraj osiąga przewagę komparatywną. Jeżeli wskaźnik RCA przyjmuje wartości większe od 0, to oznacza to, że kraj osiąga przewagę komparatywną. Sytuacja odwrotna ($RCA < 0$) wskazuje na brak przewag komparatywnych²³.

$$RCA_{ij} = \ln \left[\frac{Ex_{ij}}{Im_{ij}} : \frac{Ex_j}{Im_j} \right] \quad [10]$$

gdzie:

Ex_{ij} – eksport i-tej grupy towarowej do j-tego kraju,

Im_{ij} – import i-tej grupy towarowej z j-tego kraju,

Ex_j / Im_j – eksport ogółem do j-tego kraju / import ogółem z j-tego kraju.

Współczynnik koncentracji geograficznej eksportu (importu) – opracowany przez A. Hirschmana, wyznaczany jest jako pierwiastek z sumy kwadratów udziałów poszczególnych rynków w globalnym eksporcie (importcie) danego kraju. Minimalna wartość współczynnika koncentracji geograficznej Hirschmana równa jest $\frac{100}{n} \times \sqrt{n}$ (n – liczba krajów), wartość maksymalna wynosi 100 (występuje wtedy gdy handel prowadzony jest tylko z jednym krajem)²⁴. Współczynnik koncentracji geograficznej eksportu wyraża wzór:

$$Hex_i = 100 \times \sqrt{\sum_{j=1}^n \left(\frac{x_{ij}}{x_i} \right)^2} \quad [11]$$

²² RCA – Revealed Comparative Advantage.

²³ Przy wykorzystaniu formuły logarytmicznej wartość wskaźnika powyżej 0 świadczy o istnieniu przewagi komparatywnej, natomiast przy innej formule wskaźnika wielu badaczy uważa, że dopiero wartość wskaźnika $RCA > 1$ świadczy o istnieniu rzeczywistej przewagi komparatywnej danej grupy towarowej.

²⁴ K. Budzowski, *Ekonomika...*, op. cit. s. 26.

gdzie:

Hex_i = współczynnik koncentracji eksportu kraju „i”,

X_i – wartość globalnego eksportu kraju „i”,

X_{ij} – wartość eksportu kraju „i” do kraju „j”,

$\frac{X_{ij}}{X_i}$ – udział eksportu kraju „i” do kraju „j” w całym eksporcie kraju „i”.

X_i

Terms of trade – czyli „warunki wymiany”, to narzędzie niezbędne do analizy wpływu handlu zagranicznego na gospodarkę. Termin ten stosowany jest do określenia warunków wymiany między krajami, relacji cenowych i tendencji kształtowania się cen w eksporcie i imporcie między krajami, jak też do określenia warunków i relacji wymiany jednej grupy towarów na inną grupę towarów. Czasami terms of trade wykorzystywany jest do porównywania zmian zachodzących w kształtowaniu się warunków wymiany towarów i usług jednego kraju na towary i usługi innego kraju²⁵. Jeżeli określony wskaźnik terms of trade przyjmuje wartości większe od 1 (lub 100) to oznacza to, że warunki wymiany określone przez ten wskaźnik kształtują się dla danego kraju korzystnie.

Rodzaje terms of trade:

- cenowe (nominalne),
- towarowe,
- realne (ilościowe),
- czynnikowe (faktorialne).

Cenowe terms of trade – to wskaźnik który określa względne zmiany cen towarów i usług eksportowanych do względnych zmian cen

---

²⁵ Ibidem, s. 22.

towarów i usług importowanych przez ten kraj w danym okresie czasu. W ujęciu matematycznym cenowe terms of trade wyraża wzór:

$$N_{tot} = \frac{P_{ex(t)}}{P_{ex(o)}} : \frac{P_{im(t)}}{P_{im(o)}} \quad [12]$$

gdzie:

N_{tot} – cenowe (nominalne) terms of trade,

P_{ex} – przeciętne ceny w eksporcie,

P_{im} – przeciętne ceny w imporcie,

t i o – okres badany i okres wyjściowy.

Towarowe terms of trade – określają względne zmiany cen jednej grupy towarów do względnych zmian cen innej grupy towarów, najczęściej cen towarów pochodzenia rolniczego do cen towarów przemysłowych, co można zapisać za pomocą wzoru:

$$TOW_{tot} = \frac{P_{exrol(t)}}{P_{exrol(o)}} : \frac{P_{impp(t)}}{P_{impp(o)}} \quad [13]$$

gdzie:

TOW_{tot} – towarowe terms of trade,

P_{exrol} – ceny artykułów rolnych w eksporcie,

P_{impp} – ceny towarów pochodzenia przemysłowego w imporcie,

t i o – okres badany i okres wyjściowy.

Realne terms of trade – informują, ile dany kraj musi wyeksportować towarów, aby mieć możliwość zakupienia za granicą określonej ilości towarów. Realne terms of trade oblicza się w następujący sposób:

$$Q_{tot} = \frac{Q_{ex(t)}}{Q_{ex(o)}} \cdot \frac{Q_{im(t)}}{Q_{im(o)}} \quad [14]$$

gdzie:

Q_{tot} – realne (ilościowe) terms of trade,

Q_{ex} – ilość towarów eksportowanych,

Q_{im} – ilość towarów importowanych,

t i o – okres badany i okres wyjściowy.

Czynnikowe terms of trade – określają relatywne zmiany, w jakich wymieniane są czynniki produkcji zawarte w towarach eksportowanych przez dany kraj do czynników produkcji zawartych w towarach importowanych przez ten kraj.

2.2. PRZYKŁADY OBLICZANIA WSKAŹNIKÓW HANDLU ZAGRANICZNEGO

Przykład 1

Tabela 2.1. zawiera dane dotyczące liczby mieszkańców, dochodu narodowego, eksportu i importu Polski w roku 1996 i 1997. Dane te są niezbędne do obliczenia następujących wskaźników:

- stopy eksportu,
- stopy importu,
- krańcowej stopy eksportu,
- krańcowej stopy importu,
- eksportu per capita,
- importu per capita,

- udziału eksportu w eksporcie światowym,
- udziału importu w imporcie światowym,
- dochodowej elastyczności eksportu.

Tabela 2.1. Dane do obliczania mierników handlu zagranicznego

Liczba ludności (w mln)		Dochód narodowy (mln USD)		Import (mln USD)		Eksport (mln USD)	
rok 1996	rok 1997	rok 1996	rok 1997	rok 1996	rok 1997	rok 1996	rok 1997
38,618	38,650	143800	144000	31137	42308	24400	25751

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystyki międzynarodowej, GUS, Warszawa 2000, s. 417–418, 491.

Wartość eksportu światowego w roku 1997 – 5363805 mln USD,
Wartość importu światowego w roku 1997 – 5461027 mln USD.

Stopa eksportu

Stopę eksportu dla roku 1997 obliczamy podstawiając wartość eksportu i dochodu narodowego do wzoru [1]:

$$S_{ex} = \frac{25751}{144000} \times 100 = 17,9 \%$$

Interpretacja:

Stopa eksportu równa 17,9 % oznacza, że udział eksportu w tworzeniu dochodu narodowego Polski w roku 1997 wyniósł około 18 %.

Stopa importu

Stopę importu dla roku 1997 obliczamy wykorzystując wzór [2]:

$$S_{im} = \frac{42308}{144000} \times 100 = 29,4 \%$$

Interpretacja:

Udział importu w podziale dochodu narodowego w 1997 r. wyniósł w Polsce 29,4%.

Krańcowa stopa eksportu

Aby obliczyć krańcową stopę eksportu, należy najpierw obliczyć zmiany, jakie miały miejsce w eksporcie i dochodzie narodowym w roku 1997 w porównaniu z rokiem 1996. Uzyskane wartości zmian podstawiamy do wzoru [3]:

$$\Delta Ex_i = 25751 - 24400 = 1351$$

$$\Delta D = 144000 - 143800 = 200$$

$$Sk_{ex} = \frac{1351}{200} = 6,75$$

Interpretacja:

Jeżeli dochód narodowy wzrośnie o jednostkę (USD), to eksport wzrośnie o 6,75 jednostek (USD).

Krańcowa stopa importu

$$\Delta Im_i = 42308 - 31137 = 11171$$

$$\Delta D = 144000 - 143800 = 200$$

$$Sk_{im} = \frac{11171}{200} = 55,85$$

Interpretacja:

Obliczona krańcowa stopa importu oznacza, że wzrost dochodu narodowego o jednostkę (USD) powoduje wzrost importu o 55,85 jednostek (USD).

Eksport per capita

Aby poznać wartość eksportu przypadającą w 1997 roku na 1 mieszkańca należy wartość eksportu Polski podzielić przez liczbę mieszkańców:

$$Ex_{pc} = \frac{25751}{38,650} = 666$$

Interpretacja:

Wartość eksportu przypadająca w 1997 roku w Polsce na 1 mieszkańca wynosiła 666 USD.

Import per capita

Aby poznać wartość importu per capita w 1997 roku należy podzielić wartość importu Polski przez liczbę mieszkańców:

$$Im_{pc} = \frac{42308}{38,650} = 1095$$

Interpretacja:

Wartość importu, jaka przypadała w 1997 roku w Polsce na 1 mieszkańca to 1095 USD.

Udział eksportu Polski w eksporcie światowym

Wartość eksportu światowego: rok 1997 – 5363805 mln USD

Wartość eksportu Polski: rok 1997 – 25751 mln USD

5363805 – 100%

25751 – x

$$x = \frac{2575100}{5363805} = 0,48\%$$

Interpretacja:

Udział eksportu Polski w eksporcie światowym w 1997 roku wyniósł 0,48 %, a więc mniej niż 0,5 %.

Udział importu Polski w imporcie światowym

Wartość importu globalnego: rok 1997 – 5461027 mln USD,

Wartość importu krajowego w 1997 roku – 42308 mln USD,

5461027 – 100%

42308 – x

$$x = \frac{4230800}{5461027} = 0,77\%$$

Interpretacja:

Udział importu Polski w imporcie światowym w 1997 roku wynosił 0,77 %.

Dochodowa elastyczność eksportu

Wzór na dochodową elastyczność eksportu [5] dla ułatwienia obliczeń przekształcamy:

$$d_{ex}^e = \left(\frac{\Delta Ex_i}{\Delta D_i} \right) \times \left(\frac{D_i}{Ex_i} \right)$$

Następnie podstawiamy wartości niezbędne do jego obliczenia:

$$d_{ex}^e = \left(\frac{1351}{200} \right) \times \left(\frac{143800}{24400} \right) = 39,81 \%$$

Interpretacja:

Wartość współczynnika dochodowej elastyczności eksportu równa 39,81 % oznacza, że jeśli dochód narodowy zmienia się o 1 % to eksport zmieni się o 39,81 %.

Przykład 2

Tabela 2.2. zawiera informacje o wysokości wskaźników ujawnionej przewagi komparatywnej RCA w wymianie handlowej pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi. Poniżej przedstawiona została analiza tych wskaźników.

Tabela 2.2. Wskaźniki RCA w wymianie handlowej pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki według sekcji SITC w latach 1995–2001

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Wyszczególnienie							
Zywność i zwierzęta żywe	0,2399	-0,2612	0,5023	0,7182	1,2034	1,4874	1,2492
Napoje i tytoń	-1,8341	-0,9126	-0,6797	-0,4124	-0,0600	0,7742	1,0155
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	-3,4426	-2,6090	-2,2257	-1,8451	-1,3462	-1,8003	-2,2588
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	1,3803	-1,0864	0,2444	0,4544	-0,8627	-0,6579	2,6629
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	0,0	-0,7284	-2,4214	-2,6135	-1,4568	-2,1256	-3,7395
Chemikalia i produkty pokrewne	0,0166	-0,2538	-0,6168	-0,9337	-1,3522	-0,8367	-0,8551
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie według surowca	0,9362	1,0624	1,2143	0,9823	1,2243	1,5585	0,9897
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	-0,4268	-0,2562	-0,4143	-0,3612	-0,4528	-0,5819	-0,5203
Różne wyroby przemysłowe	0,3793	0,5106	0,5298	0,5428	0,5381	0,6651	0,6386
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	-5,7608	-4,5348	-2,8298	-3,2761	-4,1699	-4,0367	-3,9935

Źródło: B. Pera, *Wymiana handlowa Polski ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki w latach 1995-2001*, [w:] *Handel międzynarodowy 2002*, pod red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, AE Kraków 2002.

Analizując tabelę 2.2. można wysunąć wniosek, że przewagi konkurencyjne towarów polskich na rynku Stanów Zjednoczonych występują przede wszystkim wśród towarów nie przetworzonych. Mając na uwadze klasyfikację towarów wg klasyfikacji SITC można założyć, że w latach 1999 – 2001 towary zaliczone do grupy żywność i zwierzęta żywe były konkurencyjne na rynku USA. Poza tym, w ostatnich dwóch latach analizowanego okresu, przewagi konkurencyjne występowały w grupie napoje i tytoń. W 1995 i 2001 roku dołączyła do nich sekcja paliw mineralnych, smarów i materiałów pochodnych. Za wyjątkiem roku 1996 przewagi konkurencyjne odnotowano również w sekcji towarów przemysłowych klasyfikowanych wg surowca²⁶.

Przykład 3

Dane do obliczanie wskaźnika koncentracji eksportu, zgodnie ze wzorem [11]:

liczba krajów (n) = 5

wartość globalnego eksportu kraju „i” (x_i) = 100

x_{ij} – wartość eksportu kraju „i” do kraju „j”

$x_{i1} = 30$, $x_{i2} = 10$ $x_{i3} = 15$ $x_{i4} = 20$ $x_{i5} = 25$

Współczynnik koncentracji geograficznej eksportu badanego kraju będzie równy:

$$Hex = 100 \times \sqrt{(0,30)^2 + (0,10)^2 + (0,15)^2 + (0,20)^2 + (0,25)^2}$$

$$Hex = 100 \times \sqrt{0,225} = 47$$

---

²⁶ B. Pera, *Wymiana handlowa Polski ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki w latach 1995–2001*, [w:] *Handel międzynarodowy 2002*, pod red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, AE w Krakowie, op. cit.

Interpretacja:

Minimalna wartość współczynnika koncentracji geograficznej w analizowanym przykładzie wynosi $\frac{100}{5} \times \sqrt{5} = 44,7$. Otrzymany wynik 47 wskazuje na stosunkowo niewielką koncentrację geograficzną eksportu.

Przykład 4

Obliczanie i interpretacja cenowych wskaźników terms of trade:

Dane:

Wskaźnik cen towarów eksportowanych – 101,1

Wskaźnik cen towarów importowanych – 105,3

$$N_{tot} = 101,1 : 105,3 = 0,96$$

Interpretacja:

Obliczony cenowy wskaźnik terms of trade wynosi 0,96 ($0,96 \times 100 = 96,0$), co oznacza, że tempo wzrostu cen w eksporcie danego kraju jest niższe od tempa wzrostu cen towarów importowanych przez ten kraj w badanym okresie czasu (względnie tempo spadku cen w eksporcie jest wyższe od tempa spadku cen towarów w imporcie w badanym okresie czasu). Zatem uzyskana wartość cenowego (nominalnego) wskaźnika terms of trade oznacza sytuację niekorzystną dla danego kraju.

Dane:

Wskaźnik cen towarów eksportowanych – 106,8

Wskaźnik cen towarów importowanych – 102,4

$$N_{tot} = 106,8 : 102,4 = 1,04$$

Interpretacja:

Cenowe terms of trade równe 1,04 ($1,04 \times 100 = 104$) oznacza sytuację korzystną dla danego kraju, ponieważ tempo wzrostu cen towarów w eksporcie jest wyższe od tempa wzrostu cen towarów importowanych przez dany kraj w badanym okresie czasu (względnie

tempo spadku cen w eksporcie jest niższe od tempa spadku cen towarów w imporcie w badanym okresie czasu).

2.3. ZADANIA

ZADANIE 1

Wykorzystując dane z tabeli 2.3. oblicz i zinterpretuj:

- stopę eksportu,
- stopę importu,
- krańcową stopę eksportu,
- krańcową stopę importu,

Tabela 2.3. Wartość eksportu, importu i dochodu narodowego wybranych krajów w latach 1990, 1995, 1998, 2000, 2001 (ceny bieżące, mln USD)

Dane \ Rok	1990	1995	1998	2000	2001
POLSKA					
Eksport	14322	22895	28229	31651	36092
Import	9528	29050	47054	48940	50275
DN	59000	127085	158400	157585	183000
NIEMCY					
Eksport	398448	508573	543598	550150	570521
Import	342608	443329	471316	495379	492701
DN	1640060	2402290	2135700	1873000	1846100
FRANCJA					
Eksport	209581	281912	285577	297210	291257
Import	232580	279155	289228	308630	296114
DN	1195430	1535090	1433900	1294200	1309800
WIELKA BRYTANIA					
Eksport	184508	238182	273241	283304	271134
Import	224024	260257	316930	336376	325044
DN	975510	1107040	1357200	1414600	1424100
DANIA					
Eksport	35133	47532	51018	49971	50974
Import	31771	42256	46138	44342	44630
DN	133360	180930	174900	162300	161500

Tabela 2.3. c.d.

Rok \ Dane	1990	1995	1998	2000	2001
WŁOCHY					
Eksport	180926	235080	239023	236615	241177
Import	193541	207392	212346	235290	232801
DN	1093950	1087990	1172300	1074000	1088800
HIISZPANIA					
Eksport	55357	91612	109178	113324	107644
Import	87456	140107	121866	152870	143332
DN	491940	559630	553300	558600	581800
REPUBLIKA CZESKA					
Eksport	–	21657	26351	28996	33403
Import	–	25265	28789	32110	36489
DN	27400	50820	55000	49500	56400
WĘGRY					
Eksport	–	12867	23005	28092	30498
Import	–	15466	25706	32079	33682
DN	35780	44250	47400	45800	51900
ROSJA					
Eksport	–	81137	74157	103070	–
Import	–	60916	58935	33884	–
DN	579068	344711	–	401442	–
STANY ZJEDNOCZONE					
Eksport	392976	583031	680474	781918	731026
Import	495259	743506	913885	1218022	1141958
DN	5554100	7033600	8230900	9896400	10143200
JAPONIA					
Eksport	286948	443047	387935	479296	403242
Import	234799	335962	280489	379727	349202
DN	2970090	5137360	3783700	4749600	4141400

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, Warszawa 2002, s. 722-723; 734, Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2000, GUS, Warszawa 2000.

ZADANIE 2

Wykorzystując dane z tabeli 2.4. oblicz dla każdego z krajów:

- stopę eksportu,
- stopę importu,
- udział badanego kraju w światowym eksporcie,
- udział badanego kraju w światowym imporcie,
- wielkość eksportu per capita,
- wielkość importu przypadającą na 1 mieszkańca.

Uzyskane wyniki zinterpretuj.

Tabela 2.4. Dane do oceny pozycji wybranych krajów w handlu zagranicznym (rok 2001)

Kraj	Liczba mieszkańców (w tys.)	Dochód narodowy (w mld USD)	Eksport (w mln USD)	Import (w mln USD)
Świat	–	–	6146883	6494280
Austria	8075	188,5	66670	70444
Belgia	10264	229,6	184764	173555
Dania	5333	161,5	50974	44630
Finlandia	5178	120,9	42823	32150
Francja	59191	1309,8	291257	296114
Hiszpania	40266	581,8	107644	143332
Irlandia	3841	103,3	82531	50874
Niderlandy	15930	380,1	215681	194459
Niemcy	82357	1846,1	570521	492701
Polska	38641	183,0	36092	50275
Czechy	10224	56,4	33403	36489
Słowacja	5403	19,9	14759	12628
Szwecja	8833	209,8	75662	62948
Węgry	10188	51,9	30498	33682
W. Brytania	59542	1424,1	271134	325044
Włochy	57948	1088,8	241177	232801

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej, GUS, Warszawa 2002, s. 722-723; 734, Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2000, GUS, Warszawa 2000.

UWAGA! Przy obliczeniach pamiętaj o zachowaniu jednakowych jednostek.

ZADANIE 3

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 2.5. oblicz elastyczność dochodową eksportu i importu. Uzyskane wyniki zinterpretuj.

Tabela 2.5. Dane do obliczenia elastyczności dochodowej eksportu i importu (mln USD, lata 1996–1998)

Kraj	Dochód narodowy		
	1996	1997	1998
X	123400	120000	120400
Y	73960600	7824000	8230900
	Eksport		
X	9480	11181	10733
Y	622828	687598	680474
	Import		
X	280258	270800	289228
Y	791315	869874	913885

Źródło: opracowanie własne

ZADANIE 4

Tabela 2.6. przedstawia dane dotyczące wartości wskaźnika RCA w wymianie handlowej pomiędzy Polska a USA wg sekcji PCN. Dokonaj interpretacji przedstawionych poniżej wyników.

Tabela 2.6. Wartości RCA w wymianie handlowej pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi wg sekcji PCN w latach 1995–2001

Sekcje PCN \ Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I. Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	0,299003	0,23647	-0,19342	0,218474	0,798445	0,806137	0,8577232
II. Produkty pochodzenia roślinnego	-3,06634	-3,83436	-1,3002	-1,06651	-0,26192	0,276371	-0,17786
III. Tłuszcze i oleje	-2,07133	-1,29917	-2,35855	-2,80707	-1,53916	-1,59136	-2,20132
IV. Przetwory spożywcze	0,145081	0,441374	0,499112	0,568109	0,818628	1,48104	1,419495
V. Produkty mineralne	1,006731	-1,71344	-0,5879	-0,0422	-0,62506	-0,69874	1,679386
VI. Produkty przemysłu chemicznego	0,113219	-0,12151	-0,48522	-0,87153	-1,46788	-0,90241	-0,91789
VII. Tworzywa sztuczne i kauczuk oraz wyroby z nich	-0,86032	-1,58273	-1,50907	-1,2122	-1,05869	-0,21256	-0,06283
VIII. Skóry i wyroby z nich	-1,36353	-1,2877	-1,51389	-1,09237	-0,4763	-1,11328	-1,7905
IX. Drewno i wyroby z drewna	-0,2157	-0,56289	-0,06572	-0,33136	0,07555	0,074746	0,697781
X. Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	-0,8249	-0,80719	-0,65015	-1,0521	-1,04302	-1,19914	-1,34534
XI. Materiały i wyroby włókiennicze	0,43351	0,405093	0,15389	0,127256	0,1219136	0,673482	0,437717

Tabela 2.6. c.d.

Sekcje PCN \ Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
XII. Obuwie, nakrycia głowy	3,229332	2,954539	2,482305	3,009158	3,603199	3,581206	4,14062
XIII. Wyroby z kamienia, ceramiczne, szkło	1,784751	2,367234	2,325431	2,037594	2,523164	2,656483	2,446519
XIV. Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby	2,032446	2,858504	3,642236	4,271002	3,573847	3,252714	3,537208
XV. Metale nieszlachetne i wyroby	1,46872	1,824514	1,955215	1,316123	1,584807	1,893762	0,84534
XVI. Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny	-0,51961	-0,28142	-0,20737	-0,25769	-0,41988	-0,37529	-0,52945
XVII. Sprzęt transportowy	0,820015	0,345597	-0,93796	0,025143	-0,3416	-0,86099	-0,09378
XVIII. Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne	-2,58715	-2,33471	-2,054	-2,71293	-2,17762	-2,13569	-2,08022
XIX. Broń i amunicja	3,632261	0,991313	-1,08662	-0,0981	-1,4457	0,772481	1,238709
XX. Wyroby różne – meble, prefabrykaty budynków, zabawki itp.	0,954113	1,320361	1,663362	1,931358	2,265071	2,662315	2,472681
XXI. Dzieła sztuki, antyki	1,997265	2,106358	3,526596	0,528207	1,416664	0,329517	1,013429

Źródło: B. Pera, *Wymiana handlowa Polski ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki w latach 1995-2001*, [w:] *Handel Międzynarodowy 2002*, op. cit.

ZADANIE 5

Na podstawie danych z tabeli 2.7. oblicz wskaźniki koncentracji eksportu. Otrzymane wyniki porównaj między sobą i zinterpretuj.

Dane:

n – (liczba krajów) = 6

x_i – (eksport globalny) = 100

x_{ij} – wartość eksportu kraju „i” do kraju „j”

Tabela 2.7. Dane do obliczania wskaźnika koncentracji geograficznej

Przykłady	X_{11}	X_{12}	x_{13}	X_{14}	X_{15}	X_{16}
1	11	15	25	12	17	20
2	18	12	20	14	21	15
3	80	1	2	3	4	6
4	50	10	5	9	6	20
5	10	8	20	30	25	7

Źródło: opracowanie własne.

ZADANIE 6

W oparciu o dane przedstawione w tabeli 2.8. oceń, które przedsiębiorstwa: z kapitałem polskim czy z udziałem kapitału zagranicznego, osiągały częściej przewagi komparatywne w polskim handlu zagranicznym. Jakie różnice i jakie podobieństwa można zaobserwować analizując tabelę 2.8?

Tabela 2.8. Przewagi komparatywne w handlu zagranicznym (RCA) przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym i polskim w latach 1991, 1995 i 2001 na tle handlu polskiego ogółem – główne różnice.

Kod PCN	Nazwa	Wskaźnik RCA						
		Polski handel zagraniczny			Przedsiębiorstwa z kapitałem polskim		Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego	
		1991	1995	2001	1995	2001	1995	2001
17	Cukry i wyroby cukiernicze	0,7375	0,0483	1,1925	-0,0748	1,9023	0,2487	0,5274
18	Kakao i przetwory	-2,3568	-0,2681	0,3689	1,3087	0,0924	-0,8608	0,5271
21	Różne przetwory spożywcze	-1,5500	-0,5284	0,0024	0,0028	0,2663	-0,8346	-0,0696
22	Napoje bezalkoholowe, alkoholowe, ocet	-1,5834	1,2870	-0,2871	1,3924	0,2505	1,1386	-1,1457
28	Chemikalia nieorganiczne, związki metali szlachetnych i rzadkich	0,9500	0,5930	0,1737	0,9331	0,7732	-1,7355	-1,2144
29	Chemikalia organiczne	0,1091	-0,1915	-0,3811	-0,1305	-0,2137	-2,0936	-1,2782
30	Produkty farmaceutyczne	-0,1535	-1,2327	-2,1086	-0,8547	-1,1658	-2,7465	-2,7180
31	Nawozy	1,5609	1,5920	0,5481	1,7306	0,6378	-0,7769	-1,9448
34	Mydło, preparaty piorące, smary, woski, świece, preparaty dentystyczne na bazie gipsu	-2,2256	-0,5243	0,0415	-0,9336	-0,3140	0,0132	0,2327
39	Tworzywa sztuczne i wyroby	-0,8178	-1,0348	-0,6367	-0,9917	-0,6459	-1,0810	-0,6195

Tabela 2.8. c.d.

Kod PCN	Nazwa	Wskaźnik RCA						
		Polski handel zagraniczny			Przedsiębiorstwa z kapitałem polskim		Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego	
		1991	1995	2001	1995	2001	1995	2001
40	Kauczuk i wyroby z kauczuku	0,1002	0,0185	0,3482	0,1493	-0,4371	-0,3902	0,6640
42	Wyroby ze skóry, artykuły podróżne	1,5962	0,9509	0,3002	0,7419	-0,1593	1,3083	0,5932
44	Drewno i wyroby z drewna	3,1301	1,9154	1,2789	2,2249	1,4327	1,6172	1,0250
48	Papier i tektura i wyroby z nich	-0,6645	-0,4908	0,0838	-1,1232	-0,7813	0,0979	0,4673
64	Obuwie, getry, wyroby	-0,0304	0,6911	0,4421	0,4424	1,7682	1,1286	-0,1451
65	Nakrycia głowy	-0,3059	1,3490	0,4598	1,4626	0,4926	0,5826	-0,4426
66	Parasole, laski ich części	-1,9393	0,1570	0,5655	-0,8177	-0,7019	0,8842	1,1566
68	Wyroby z kamienia, azbestu, gipsu, cementu	-0,8540	-0,4100	-0,0143	-0,4644	-0,2957	-0,2860	0,2201
69	Wyroby ceramiczne	-0,0188	-0,3996	-0,1162	-0,5900	-0,5613	0,0844	0,4070
78	Ółów i wyroby	1,4660	1,3125	0,4111	2,0826	1,1346	-0,9819	-0,9057
85	Maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części	-1,0091	-0,2992	-0,0415	-0,5431	-0,3362	-0,0120	0,1329
87	Pojazdy nieszynowe i części	-1,5211	-0,0463	0,1276	-0,3607	-0,9779	0,2131	0,4963

Źródło: por. M. A. Weresa, *Handel zagraniczny i inwestycje bezpośrednie: substytucja czy komplementarność*, [w:] *Handel międzynarodowy*, pod. red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, op. cit.

ZADANIE 7

Tabela 2.9. przedstawia dane dotyczące cen towarów eksportowanych i importowanych wybranych krajów, wg sekcji SITC. Uzupełnij tabelę, obliczając nominalne terms of trade dla roku 2000 i 2001 a otrzymane wyniki zinterpretuj.

Tabela 2.9. Wskaźniki cen transakcyjnych i terms of trade dla wybranych krajów w roku 2000 i 2001, wg sekcji SITC.

Wyszczególnienie	2000			2001		
	eksport	import	terms of trade	eksport	import	terms of trade
NIEMCY						
Ogółem	98,0	99,0		95,6	94,6	
Żywność i zwierzęta żywe	89,8	105,3		92,1	98,1	
Napoje i tytoń	114,0	96,9		88,7	89,4	
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	108,0	110,4		94,6	90,4	
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	114,4	153,9		115,4	91,8	
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	93,2	86,8		97,7	88,1	
Chemikalia i produkty pokrewne	116,8	100,8		9,1	91,4	
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	100,4	96,8		95,7	92,6	
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	94,8	97,4		94,1	97,5	
Różne wyroby przemysłowe	95,7	95,2		96,2	94,2	
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	98,0	99,0		95,6	94,6	

Tabela 2.9. c.d.

Wyszczególnienie	2000			2001		
	eksport	import	terms of trade	eksport	import	terms of trade
FRANCJA						
Ogółem	100,2	98,6		96,3	94,4	
Żywność i zwierzęta żywe	101,1	101,7		93,6	101,5	
Napoje i tytoń	110,3	96,2		90,4	86,5	
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	111,6	107,8		95,0	97,8	
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	105,9	113,8		134,5	92,6	
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	119,8	93,0		-	95,8	
Chemikalia i produkty pokrewne	112,9	102,1		97,3	96,6	
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	102,6	94,5		92,1	92,5	
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	98,4	98,7		96,1	94,4	
Różne wyroby przemysłowe	94,7	95,2		100,0	89,9	
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	100,2	98,6		96,3	94,4	
WIELKA BRYTANIA						
Ogółem	103,4	103,6		92,5	92,7	
Żywność i zwierzęta żywe	93,8	99,6		98,8	101,1	
Napoje i tytoń	109,1	99,1		144,4	80,8	
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	118,6	105,9		101,0	94,6	
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	109,8	151,4		90,0	80,0	
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	118,8	86,0		70,0	75,0	

Tabela 2.9. c.d.

Wyszczególnienie	2000			2001		
	eksport	import	terms of trade	eksport	import	terms of trade
Chemikalia i produkty pokrewne	118,9	105,1		83,7	95,4	
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	102,8	98,4		92,7	90,4	
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	99,6	101,6		92,0	92,9	
Różne wyroby przemysłowe	110,4	100,3		93,3	90,0	
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	103,4	103,6		92,5	92,7	
ROSJA						
Ogółem	105,8	167,3		97,9	88,5	
Żywność i zwierzęta żywe	111,1	106,5		96,4	101,5	
Napoje i tytoń	109,6	94,6		102,9	85,3	
Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw	100,8	122,6		92,0	82,9	
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	133,8	178,3		102,8	88,0	
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	108,2	-		103,0	97,4	
Chemikalia i produkty pokrewne	108,6	125,3		95,9	97,8	
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	104,4	118,9		99,0	86,4	
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	99,6	107,3		105,5	110,9	
Różne wyroby przemysłowe	104,4	98,4		91,9	93,4	
Towary i transakcje nieklasyfikowane w SITC	105,8	167,3		97,9	88,5	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2002, op. cit., s. 13 – 15.

ZADANIE 8

Tabela 2.10. przedstawia dane dotyczące wskaźników dynamiki i wskaźników cen towarów eksportowanych i importowanych Polski. Oblicz i zinterpretuj wskaźniki terms of trade.

Tabela 2.10. Dynamika i wskaźnik cen transakcyjnych obrotów handlu zagranicznego w latach 1981–2001 (rok poprzedni =100)

Rok	Wskaźniki dynamiki		Wskaźniki cen		
	Importu	Eksportu	Importu	Eksportu	Terms of trade
1981	83,1	81,0	108,9	108,5	
1982	86,3	108,7	161,5	160,0	
1983	105,2	110,3	105,3	101,1	
1984	108,6	109,5	114,7	113,1	
1985	107,9	101,3	122,0	125,0	
1986	104,9	104,9	117,1	119,3	
1987	104,5	104,8	140,8	146,0	
1988	109,4	109,1	165,7	170,1	
1989	101,5	100,2	277,4	323,4	
1990	82,1	113,7	734,1	614,4	
1991	137,8	97,6	130,2	118,7	
1992	113,9	97,4	116,5	127,6	
1993	118,5	98,9	116,5	125,6	
1994	113,4	118,3	127,2	128,8	
1995	120,5	116,7	119,2	121,2	
1996	128,0	109,7	111,1	108,1	
1997	122,0	113,7	113,6	112,9	
1998	114,6	109,4	102,4	106,8	

Tabela 2.10. c.d.

Rok	Wskaźniki dynamiki		Wskaźniki cen		
	Importu	Eksportu	Importu	Eksportu	Terms of trade
1999	104,4	102,0	107,2	108,1	
2000	110,8	125,3	105,4	101,2	
2001	103,2	111,8	93,8	96,0	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznika statystycznego handlu zagranicznego, Yearbook of foreign trade statistics 2000, op. cit., s. 6–7.

ZADANIE 9

Wymienione niżej pojęcia, oznaczone literami, przyporządkuj odpowiednim hasłom, oznaczonym cyframi:

- mierniki handlu zagranicznego,
  - realne terms of trade,
  - warunki wymiany,
  - wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej RCA,
  - stopa importu,
  - cenowe terms of trade,
  - dochodowa elastyczność eksportu,
- Określa udział importu w podziale dochodu narodowego – .....
  - Terms of trade to inaczej – .....
  - Wskaźnik, który określa względne zmiany cen towarów eksportowanych do względnych zmian cen towarów importowanych przez dany kraj – .....
  - Wskaźnik, który informuje o relatywnych zmianach eksportu w stosunku do relatywnych zmian dochodu narodowego – .....
  - Wskaźniki, które określają rolę handlu zagranicznego w gospodarce – .....
  - Informują, ile dany kraj musi wyeksportować towarów, aby

- mieć możliwość zakupienia za granicą określonej ilości towarów – .....
7. Służy do określania dziedzin, w których dany kraj osiąga przewagę komparatywną – .....

2.4. PYTANIA SYSTEMATYZUJĄCE WIEDZĘ

1. Jakie czynniki stymulują proces międzynarodowej współpracy gospodarczej?
2. Wymień najczęściej stosowane mierniki w handlu zagranicznym.
3. Wyjaśnij i zinterpretuj pojęcia: krańcowa stopa importu, krańcowa stopa eksportu, dochodowa elastyczność eksportu, dochodowa elastyczność importu.
4. Jaka jest różnica między stopą eksportu a krańcową stopą eksportu?
5. Od czego zależy poziom stopy importu?
6. Od czego zależy wielkość krańcowej stopy eksportu i importu?
7. Jakie zależności wykazują wskaźniki terms of trade?
8. Zinterpretuj nominalne, realne, towarowe i czynnikowe terms of trade.
9. Wyjaśnij obliczone w tabelach 2.9. i 2.10. wskaźniki terms of trade.
10. Który z krajów (tab. 2.9.) ma najlepsze warunki wymiany?
11. Omów sposób wyznaczania współczynnika koncentracji geograficznej eksportu.
12. Które wskaźniki określają stopień zaangażowania danego kraju w handlu zagranicznym?
13. Czy wartość stopy eksportu jest wyższa w krajach małych, czy dużych?
14. Czy w latach 1995–2001 przewagi konkurencyjne na rynku Stanów Zjednoczonych, występowały wśród polskich towarów przetworzonych, czy towarów nie przetworzonych?

15. Oceń, które z poniższych stwierdzeń jest prawdziwe:
- Nominalne terms of trade równe 102 oznaczają niekorzystne warunki wymiany dla danego kraju.
  - Stopa importu przedstawia procentowy udział importu w tworzeniu dochodu narodowego.
  - Wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej równy 1,45 oznacza, że kraj osiągnął przewagę komparatywną w handlu zagranicznym.
  - Wskaźnik dochodowej elastyczności eksportu informuje o wpływie eksportu na wzrost gospodarczy.
  - W kraju, w którym struktura produkcji zdeterminowana jest przez zasoby naturalne poziom krańcowej stopy importu będzie wyższy od analogicznego wskaźnika dla kraju, w którym struktura produkcji jest określona głównie przez strukturę popytu.

ROZDZIAŁ III.

WARTOŚĆ CELNA

3.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Cło – środek taryfowy, opłata pobierana od towaru zagranicznego w związku z przekroczeniem przez niego granicy celnej²⁷ lub podatek, który nakłada się na towary przechodzące przez granicę celną określonego państwa²⁸ albo opłata nakładana na towary przewożone przez granicę celną państwa²⁹.

Rodzaje celi:

Kryterium kierunku ruchu towarów³⁰:

- cła importowe (przywozowe)
- cła eksportowe (wywozowe)
- cła tranzytowe (przewozowe)

Kryterium sposobu obliczania należności celnych:

- cła ad valorem (od wartości)
- cła specyficzne
- cła mieszane (kombinowane)

---

²⁷ *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, praca zbiorowa pod redakcją A. Budnikowskiego, E. Kaweckiej-Wyrzykowskiej, PWE, Warszawa 1997, s. 238.

²⁸ K. Białecki, A. Dorosz, W. Januszkiewicz, *Słownik handlu zagranicznego*, PWE, Warszawa 1993.

²⁹ K. Białecki, *Operacje handlu zagranicznego*, PWE, Warszawa 1997, s. 13.

³⁰ K. Budzowski, *Ekonomika...*, op. cit, s. 92.

Kryterium ekonomiczne³¹:

- cła fiskalne
- cła ochronne
- cła ekspansywne

Kryterium celu wprowadzania stawek celnych:

- prohibicyjne
- bojowe
- retorsyjne (odwetowe)
- preferencyjne
- antidumpingowe (wyrównawcze)

Cła importowe (przywozowe) – powszechnie stosowane, pobierane od towarów pochodzenia zagranicznego. Motywem ich stosowania jest ochrona rodzimej produkcji, ochrona określonego sektora gospodarki narodowej lub krajowego systemu cen, poprawa bilansu handlowego, bądź też dostarczenie określonych wpływów do budżetu państwa.

Cła eksportowe (wywozowe) – pobierane od towarów wywożonych z danego kraju. Obecnie są rzadko stosowane. Ich celem jest albo zahamowanie eksportu deficytowych towarów albo dostarczenie dochodów budżetowych.

Cła tranzytowe (przewozowe) – stosowane w przeszłości, naruszały zasadę wolności obrotu handlowego z zagranicą. Do odstąpienia od nich przyczynił się rozwój transportu międzynarodowego.

Cła ad valorem (od wartości) – są one liczone w procentach od wartości towarów.

Cła specyficzne – są one obliczane przeważnie od ilości lub wagi towarów, rzadziej od sztuki.

---

³¹ Ibidem, s. 93.

Cła mieszane (kombinowane) – są ustalane dla niektórych towarów w dwojakiej formie: od wartości i w formie stawek specyficznych.

Cła fiskalne – nakładane przede wszystkim na towary luksusowe, alkohole lub używki. Ich celem jest zapewnienie określonych wpływów do budżetu państwa.

Cła ochronne – wprowadzone w celu zapewnienia warunków do powstania lub rozwoju określonej branży produkcji lub określonego asortymentu. Ich odmianą są cła wychowawcze wprowadzane dla ochrony rozwijającej się dziedziny produkcji krajowej na z góry ustalony okres czasu. Cła wychowawcze są z reguły cłami degressywnymi, systematycznie zmniejszającymi się.

Cła ekspansywne – wprowadzane z myślą o utrzymaniu wysokich cen na określonym rynku krajowym.

Cła prohibicyjne – ich celem jest niedopuszczenie towarów do danego terytorium celnego lub niewypuszczenie z niego określonych towarów.

Cła bojowe – są stosowane w celu uzyskania ustępstw celnych od partnera, do którego towarów głównie się odnoszą.

Cła retorsyjne (odwetowe) – są formą odwetu za wprowadzenie ceł bojowych, w praktyce nie znajdują już zastosowania.

Cła preferencyjne – stosowane w odniesieniu do towarów pochodzących z krajów faworyzowanych bądź towarów, których przywóz jest preferowany. Obecnie są one wykorzystywane w ograniczonym zakresie.

Cła antidumpingowe (wyrównawcze) – stosowane w przypadku, gdy towary importowane z określonego kraju są sprzedawane po cenach dumpingowych.

Wartość celna – jest niezbędna do obliczenia należności celnych i podatkowych. Jej prawidłowe ustalenie jest niezmiernie ważne dla podmiotów gospodarczych biorących udział w handlu międzynarodowym. Podstawowym dokumentem do obliczenia wartości celnej jest faktura. Wartość celna towaru ustalana jest na dzień przyjęcia zgłoszenia celnego.

Metody ustalania wartości celnej³²:

- metoda wartości transakcyjnej,
- metoda wartości transakcyjnej towarów identycznych,
- metoda wartości transakcyjnej towarów podobnych,
- metoda dedukcyjna,
- metoda wartości kalkulowanej,
- metoda wartości ustalonej na podstawie danych dostępnych na polskim obszarze celnym

Metoda wartości transakcyjnej – jest to podstawowa i najczęściej stosowana metoda, w oparciu o ceny towarów, które są przedmiotem transakcji między podmiotami biorącymi udział w handlu zagranicznym.

Wartość transakcyjna towaru – to cena faktycznie zapłacona lub należna (tj. gdy zapłata jeszcze nie nastąpiła) za towar sprzedany w celu jego przywozu na obszar celny danego kraju.

Ograniczenia stosowania metody wartości transakcyjnej:

- ograniczenia w dysponowaniu lub użytkowaniu towaru przez kupującego inne niż ograniczenia nakładane lub wymagane przez przepisy prawa i ograniczenia ściśle określające obszar geograficzny, na którym towar może być odsprzedany;
- uzależnienie zawarcia umowy kupna towaru, od warunków lub świadczeń, których wartości nie można ustalić;

---

³² Wybór metody nie jest bez znaczenia, kolejność stosowania metod jest bowiem ściśle określona przez przepisy prawa celnego.

- zawarcie w umowie kupna towaru klauzuli przewidującej, że część dochodu z dalszej odsprzedaży, dyspozycji lub późniejszego użytkowania towaru przez nabywcę przypada bezpośrednio lub pośrednio sprzedawcy;
- powiązanie sprzedającego z kupującym – aczkolwiek fakt powiązania sprzedającego z kupującym nie stanowi jeszcze wystarczającej podstawy do odrzucenia wartości transakcyjnej. Istotne jest bowiem to, czy fakt powiązania wpłynął na cenę towaru.

Koszty dodawane i odejmowane od wartości transakcyjnej – w celu wyznaczenia wartości celnej na podstawie wartości transakcyjnej niezbędne jest dodanie do ceny faktycznie zapłaconej lub należnej za importowany towar (lub odjęcie) ściśle określonych kosztów.

Koszty wliczane (dodawane) do wartości transakcyjnej³³:

- koszty prowizji, pośrednictwa (z wyjątkiem prowizji od zakupu), pojemników, o ile na potrzeby celne traktowane są łącznie z towarem oraz koszty pakowania;
- wartości następujących towarów i usług dostarczonych bezpośrednio lub pośrednio przez kupującego, bezpłatnie lub po obniżonych cenach, do użytku związanego z produkcją i sprzedażą przywożonych towarów, w stopniu, w jakim ta wartość nie została ujęta w cenie faktycznie zapłaconej lub należnej:
  - materiałów, komponentów, części i podobnych elementów stanowiących część składową lub przynależność przywiezionych towarów;
  - narzędzi, matryc, form i podobnych elementów użytych przy produkcji przywiezionych towarów;
  - materiałów zużytych przy produkcji przywiezionych towarów;

---

³³ Art. 30 Kodeksu celnego, Ustawa z dnia 9 stycznia 1997 r. – Kodeks celny, Dz. U. nr 23, poz. 117.

- prac techniczno-inżynierskich, rozwojowych, artystycznych i projektowych oraz planów i szkiców wykonanych poza polskim obszarem celnym, lecz niezbędnych do produkcji przywiezionych towarów;
- honoraria, tantiemy autorskie, opłaty licencyjne, które musi opłacić kupujący jako warunek sprzedaży tych towarów, o ile koszty te nie są ujęte w cenie faktycznie zapłaconej lub należnej;
- wartości części dochodu z tytułu dalszej odsprzedaży, dyspozycji lub wykorzystania przywiezionych towarów przypadających sprzedającemu towar;
- koszty dostawy (transport, ubezpieczenie, załadunek, opłaty manipulacyjne), jeśli zostały poniesione do granicy lub portu polskiego.

Koszty nie wliczane (odejmowane) od wartości transakcyjnej³⁴:

- koszty transportu, ubezpieczenia poniesione na terenie polskiego obszaru celnego;
- należności za prace instalacyjne, montażowe, obsługę lub pomoc techniczną, wykonane po przywozie towarów, takich jak: zakłady przemysłowe, maszyny lub wyposażenie;
- odsetki wynikające z umowy o finansowaniu zakupu przywiezionych towarów, zawartej przez kupującego, niezależnie kto zapewnia finansowanie, pod warunkiem, że umowa ta została zawarta w formie pisemnej;
- opłaty za prawo do kopiowania na polskim obszarze celnym towarów przywiezionych;
- prowizje od zakupu;
- należności celnych przywozowych lub innych opłat pobieranych terenie RP z tytułu przywozu lub sprzedaży (np. kosztów składowania towarów w składzie celnym na terenie RP).

---

³⁴ Ibidem, art. 31.

Metoda wartości transakcyjnej towarów identycznych – stosowana jest wtedy, gdy nie jest możliwe zastosowanie metody wartości transakcyjnej.

Towary identyczne – to towary wytworzone w tym samym kraju co towary, dla których ustalana jest wartość celna³⁵. Ponadto, towary identyczne powinny być takie same pod każdym względem, włączając cechy fizyczne i renomę, jaką posiadają. Wykorzystując przykład butów firmy Nike, za towary identyczne uznamy buty tego samego modelu, wykonane z tego samego materiału, wytworzone w tym samym kraju oraz posiadające taką samą renomę. Będą więc musiały być buty firmy Nike z USA a nie buty firmy Addidas z Niemiec.

Metoda wartości transakcyjnej towarów podobnych – stosowana wtedy, gdy nie jest możliwe zastosowanie metod wcześniejszych.

Towary podobne³⁶ – to towary, które zostały wytworzone w tym samym kraju, mają podobne cechy, posiadają podobny skład materiałowy, mogą pełnić te same funkcje.

Metoda dedukcyjna – inaczej metoda ceny jednostkowej towarów przywożonych – identycznych lub podobnych sprzedawanych na polskim obszarze celnym w największych zbiorczych ilościach. Specyfika obliczania wartości celnej za pomocą tej metody polega na odejmowaniu od ceny towaru poszczególnych elementów, które zostały uwzględnione w jego cenie od momentu przywozu towaru na polski obszar celny, np. marży, kosztów transportu i ubezpieczenia poniesionych po przekroczeniu granicy, należności celnych lub innych opłat pobieranych na polskim obszarze celnym. W ten sposób otrzymujemy cenę bazową.

---

³⁵ Ibidem, art. 25.

³⁶ Ibidem, art. 22.

Metoda wartości kalkulowanej – to piąta w kolejności stosowania metoda. Bardzo trudna do zastosowania w praktyce. Polega na sumowaniu wszystkich kosztów związanych z produkcją i sprzedażą towarów.

Metoda wartości ustalanej na podstawie danych dostępnych na polskim obszarze celnym – to metoda ostatnia w kolejności stosowania, często nazywana „metodą ostatniej szansy”.

3.2. PRZYKŁADY OBLICZANIA WARTOŚCI CELNEJ

Przykład 1

Firma „X” otrzymała od zagranicznego sprzedawcy fakturę na kwotę 100 000 EUR na bazie EXW. Koszt transportu to 10 000 EUR, z czego 90% to koszt poniesiony za granicą. Ponadto, kupujący ubezpieczył towar. Koszt ubezpieczenia to 1200 EUR, z czego 500 EUR to koszt ubezpieczenia towaru na terenie kraju. Podczas załadunku stwierdzono jednak, że istniejące opakowanie może okazać się niewystarczające i za zgodą firmy kupującej sprzęt zapakowano dodatkowo w specjalne pudła kartonowe. Koszt zabezpieczeń to 250 EUR. Ponadto, firma „X” otrzymała drugą fakturę, w której ujęto prowizję centrali handlu zagranicznego, reprezentującej sprzedawcę podczas negocjacji handlowych w wysokości 1000 EUR. Oblicz wartość celną towaru.

Dane:

Faktura na bazie EXW – 100 000 EUR,

Kosz transportu – 10 000 EUR, z czego 9000 EUR to koszt transportu poniesiony za granicą,

Ubezpieczenie – 1200 EUR, z czego 700 EUR to koszt ubezpieczenia za granicą,

Dodatkowe opakowanie – 250 EUR,

Prowizja od sprzedaży – 1000 EUR.

Cena EXW – cena za towar na warunkach loco uzgodnione miejsce i czas zakupu. Kupujący ponosi wszystkie koszty i ryzyka związane z towarem od ustalonego terminu dostawy, w tym także koszty załadunku i koszty uzyskania stosownych dokumentów warunkujących eksport, tranzyt, import.

Wartość celna:

$$100\ 000 + 9000 + 700 + 250 + 1000 = \underline{110\ 950\ \text{EUR}}$$

Przykład 2

Wartość faktury na bazie DDP Wrocław, jaką otrzymała polska firma wyniosła 160000 \$. Koszty transportu wynosiły 12 000 \$, z czego 10% stanowiły koszty transportu poniesione w kraju. W kwocie faktury ujęto koszt składowania towarów w składzie celnym na terenie Polski w wysokości 2000 \$. Należne cło i pozostałe opłaty importowe stanowiły według faktury 10000 \$. Oblicz wartość celną towaru.

Dane:

Faktura na bazie DDP Wrocław – 160 000 \$,

Kosz transportu – 12 000 \$, z czego 1200 \$ to koszt transportu poniesiony w kraju,

Skład celny – 2000 \$,

Należne cło – 10 000\$

Cena DDP (cena według formuły dostarczone – cło opłacone), cena za towar dostarczony do określonego miejsca przeznaczenia – sprzedawca załatwia na swój koszt i ryzyko wszelkie formalności celne importowe, a także ewentualne eksportowe i tranzytowe.

Wartość celna:

$$160\ 000 - 1200 - 2000 - 10\ 000 = \underline{146\ 800\ \$}$$

3.4. ZADANIA

ZADANIE 1

Firma „WNĘTRZE” zajmująca się sprzedażą elementów wyposażenia wnętrz, dokonała importu szklanych materiałów dekoracyjnych. Faktura od zagranicznego sprzedawcy opiewa na kwotę 140 000 EUR na bazie EXW. Koszty związane z załadunkiem towaru wynoszą 500 EUR. Całkowity koszt transportu to 8000 EUR, z czego 85% stanowi koszt poniesiony za granicą. Ponadto, kupujący ubezpieczył towar. Koszt ubezpieczenia to 1500 EUR. Podczas załadunku stwierdzono, że istniejące opakowanie może okazać się niewystarczające i za zgodą firmy kupującej sprzęt zapakowano dodatkowo w specjalne pudła kartonowe. Koszt zabezpieczeń wyniósł 250 EUR. Za wykonanie tej pracy firma musiała dodatkowo zapłacić swoim pracownikom 100 EUR. Poza tym firma „Wnętrze” otrzymała drugą fakturę od Biura Handlu Zagranicznego, które reprezentowało ją przy zakupie, na kwotę 560 EUR.

Oblicz wartość celną towaru w walucie polskiej (1 EUR = 4,40 PLN).

ZADANIE 2

Polska firma importuje meble ogrodowe. Faktura zawarta na bazie DAF Świecko opiewa na kwotę 130 000 EUR. Przy dokonywaniu transakcji sprzedawcę reprezentowała Centrala Handlu Zagranicznego, której prowizja wynosiła 2000 EUR. Na taką też kwotę polska firma otrzymała drugą fakturę. Koszty transportu towaru wynosiły 4000 EUR, z czego 90% to koszty poniesione za granicą. Dodatkowo sprzedający ubezpieczył towar. Koszt ubezpieczenia to 1800 EUR, z czego 10% stanowił koszt ubezpieczenia towarów na terenie RP.

Oblicz wartość celną towaru.

ZADANIE 3

Firma „X” importuje rzadkie na polskim rynku okazy roślin do oczek wodnych. Wartość faktury na bazie DEQ Szczecin wyniosła 160 000 EUR. Koszt dostarczenia roślin do portu polskiego wyniósł 10 000 EUR. Koszt ubezpieczenia ładunku do portu polskiego 4500 EUR. Ponadto sprzedawca zobowiązał się do jednodobowego składowania roślin w porcie polskim. Koszt składowania roślin to 2000 PLN (1 EUR= 4,60 PLN).

Oblicz wartość celną.

ZADANIE 4

Polska firma „Komputerowy Świat Dziecka” jest importerelem gier komputerowych dla dzieci w wieku od 8 do 12 lat. Faktura, którą otrzymała firma polska opiewa na kwotę 200 000 USD na bazie CIP Kraków. Koszt ubezpieczenia towaru to 4000 USD, z czego 1000 USD to koszt ubezpieczenia na terenie RP. Koszt transportu towaru do Krakowa to 23% wartości faktury. Do produkcji gier użyto oprogramowania, które wymaga licencji – opłata dla właściciela licencji to 1500 USD. Opłatę tę poniósł sprzedawca, który następnie obciążył nią kupującego przysyłając drugą fakturę. Odsetki od umowy dotyczącej finansowania tej transakcji, jakie poniosła firma „Komputerowy Świat Dziecka” wyniosły 23 USD.

Oblicz wartość celną.

ZADANIE 5

Firma „ALPINA” z Wisły jest importerelem sprzętu sportowego, w tym nart służących do skoków narciarskich przeznaczonych dla młodych następców polskiego mistrza. Sprzęt zakupiła od norweskiej firmy. Za zakupione narty firma „ALPINA” otrzymała fakturę handlową na kwotę 80 000 NOK³⁷ na bazie FCA. Załadunek odbył się w norweskim magazynie firmy sprzedającej. Koszt załadunku wyniósł 400 NOK. Podczas załadunku stwierdzono jednak,

---

³⁷ NOK symbol korony norweskiej.

że istniejące opakowanie może okazać się niewystarczające i za zgodą firmy kupującej sprzęt zapakowano dodatkowo w specjalne pudła kartonowe. Łączny koszt dodatkowych opakowań to 240 NOK, na co firma norweska wystawiła stronie polskiej drugą fakturę. Koszt transportu do Wisły to 6500 NOK, z czego 8% stanowiły koszty transportu krajowego. Ponadto, towar został ubezpieczony przez kupującego. Koszt ubezpieczenia to 1900 NOK, z czego 80% stanowił koszt ubezpieczenia towaru do granicy RP.

Oblicz wartość celną.

ZADANIE 6

Firma „X” importuje obuwie sportowe z USA. Wartość faktury na bazie DDP Kraków wyniosła 120 000 \$. Koszty transportu ładunku wynosiły 8000 \$, z czego 10% stanowiły koszty transportu poniesione w kraju. Koszt ubezpieczenia towaru do Krakowa wynosił 1750 \$. W kwocie faktury od amerykańskiego producenta ujęto koszt składowania towarów w składzie celnym na terenie Polski w wysokości 3000 \$. Należne cło i pozostałe opłaty importowe stanowiły według faktury 10% jej całkowitej wartości. Ponadto, firma „X” otrzymała drugą fakturę, w której ujęto prowizję centrali handlu zagranicznego, reprezentującej amerykańskiego producenta podczas negocjacji handlowych w wysokości 2000 \$.

Oblicz wartość celną towaru.

ZADANIE 7

Firma SMYK dokonuje importu wózków dla dzieci. Faktura od zagranicznego dostawcy opiewa na kwotę 40 000 EUR na bazie EXW. Koszt załadunku, jaki poniosła firma SMYK to 500 EUR. Kupujący musiał ubezpieczyć towar. Koszt ubezpieczenia towaru do polskiej granicy wyniósł 3000 EUR. Koszt transportu stanowił 6000 EUR, przy czym koszt transportu za granicą to 90% wartości całkowitego kosztu transportu. Ponadto, firma Smyk, jako stały odbiorca, otrzymała rabat w wysokości 3% – na co później zagraniczny dostawca wystawił drugą fakturę. Oblicz wartość celną towaru.

ZADANIE 8

Firma „Z” dokonuje importu silników do kosiarek. Faktura od zagranicznego dostawcy opiewa na całkowitą kwotę 100 000 \$ na bazie CPT Wrocław. Koszt ubezpieczenia do granicy Polski wyniósł 5000 \$ zaś koszt transportu 4000 \$, przy czym koszty transportu krajowego stanowiły 2 % jej wartości. W fakturze został ujęty koszt montażu urządzeń u polskiego odbiorcy w wysokości 15 000 \$. Ponadto, producent wystawił polskiemu importerowi drugą fakturę ujmującą odsetki z tytułu udzielonego kredytu kupieckiego, która opiewała na kwotę 7000 \$. Oblicz wartość celną towaru.

ZADANIE 9

Wymienione niżej pojęcia, oznaczone literami, przyporządkuj odpowiednim hasłom, oznaczonym cyframi:

- a) cło,
  - b) wartości transakcyjna,
  - c) cło importowe,
  - d) metoda dedukcyjna,
  - e) towary podobne,
  - f) towary identyczne,
  - g) metodą ostatniej szansy,
1. Metoda ustalania wartości celnej na podstawie danych dostępnych na polskim obszarze celnym – .....
  2. Towary, które zostały wytworzone w tym samym kraju, mają podobne cechy, posiadają podobny skład materiałowy, mogą pełnić te same funkcje – .....
  3. Towary wytworzone w tym samym kraju co towary , dla których ustalana jest wartość celna – .....
  4. Środek taryfowy – .....
  5. Cena faktycznie zapłacona za towar – .....
  6. Cło przywozowe, pobierane od towarów pochodzenia zagranicznego – .....
  7. Metoda ceny jednostkowej towarów przywożonych – .....

3.3. PYTANIA SYSTEMATYZUJĄCE WIEDZĘ

1. Co to jest cło?
2. Jakie znasz rodzaje ceł?
3. Omów skutki środków taryfowych w obrocie gospodarczym.
4. Czemu służy ustalanie wartości celnej?
5. Wymień w kolejności stosowania, metody ustalania wartości celnej.
6. Scharakteryzuj poszczególne metody ustalenia wartości celnej.
7. Dlaczego wartość transakcyjna jest najczęściej przyjmowana za wartość celną?
8. Proszę omówić ograniczenia w stosowaniu metody transakcyjnej.
9. Wyjaśnij różnicę między pojęciami: towary identyczne a towary podobne.
10. Na czym polega specyfika metody dedukcyjnej?
11. Którą z metod ustalania wartości celnej najtrudniej jest zastosować w praktyce i dlaczego?
12. Wymień koszty dodawane do ceny faktycznie zapłaconej lub należnej za towar.
13. Wymień koszty odejmowane od wartości transakcyjnej.
14. Jaka jest rola Incoterms 2000 w ustalaniu wartości celnej?
15. Oceń, które stwierdzenie jest prawdziwe, a które fałszywe:
  - Wybór metody ustalania wartości celnej jest bez znaczenia.
  - Wartość transakcyjna jest najczęściej przyjmowana za wartość celną.
  - Prowizja od zakupu jest kosztem dodawanym do wartości transakcyjnej.
  - Metoda dedukcyjna jest najtrudniejsza do zastosowania w praktyce.
  - Wartość celna jest niezbędna do obliczenia należności celnych i podatkowych.

ROZDZIAŁ IV.

TARYFA CELNA

4.1. PODSTAWOWE POJĘCIA

Taryfa celna – to usystematyzowany wykaz towarów z przypisanymi do nich kodami (nomenklatura towarowa) oraz przyporządkowanymi do kodów stawkami celnymi.

Polska Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego – (potocznie polska taryfa celna) oparta jest na taryfie celnej stosowanej w krajach UE, jest to wyłącznie taryfa importowa. Z reguły ustalana jest raz do roku przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

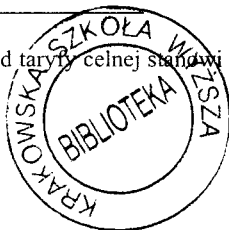
Budowa taryfy celnej³⁸ – taryfa celna zbudowana jest według podziału rzeczowego: ułożona jest wg stopnia przetworzenia i właściwości towaru, tj.:

- surowiec,
- przeznaczenie,
- surowiec i przeznaczenie.

Towar oparty na tym samym surowcu, lecz o wyższym stopniu przetworzenia będzie posiadał wyższą pozycję taryfy celnej niż surowiec, z którego został wyprodukowany czy też towar o niewielkim stopniu przetworzenia.

---

³⁸ Układ taryfy celnej stanowi załącznik nr 1 zamieszczony na s. 111.

Taryfa dzieli się na³⁹:

- sekcje – oznaczone liczbami rzymskimi od I do XXI,
- działy – oznaczone liczbami arabskimi od 1 do 99 - działy 77, 98 i 99 są niewypełnione,
- pozycje towarowe – oznaczone czterocyfrowo,
- podpozycje – oznaczone sześciocyfrowo.

Podstawową jednostką miary stosowaną w taryfie celnej dla wszystkich pozycji towarowych jest masa wyrażona w kilogramach⁴⁰.

Rodzaje stawek celnych:

- konwencyjne,
- autonomiczne,
- preferencyjne,
- obniżone,
- ryczałtowe.

Stawki celne konwencyjne – stosowane są do towarów pochodzących z krajów i regionów:

- członków Światowej Organizacji Handlu (WTO) ustanowionej dnia 15 kwietnia 1994 r. na podstawie podpisanego w Marakeszu Porozumienia o Ustanowieniu Światowej Organizacji Handlu,
- do których stosuje się klauzulę największego uprzywilejowania (KNU).

Stawki celne autonomiczne stosuje się do towarów pochodzących:

- z krajów i regionów nie należących do WTO lub nie korzystających w Polsce z KNU,
- z krajów i regionów – członków WTO lub korzystających z KNU, jeżeli stawka celna konwencyjna jest wyższa od

³⁹ Wykaz sekcji taryfy celnej zawiera załącznik nr 2 zamieszczony na s. 112.

⁴⁰ Wykaz uzupełniających jednostek miar znajduje się w załączniku nr 3 na s. 113.

- określonej dla tego towaru stawki celnej autonomicznej lub gdy stawka celna konwencyjna nie została określona,
- z krajów i regionów korzystających w Polsce ze stawek preferencyjnych, jeżeli stawka celna preferencyjna nie została określona, a towar nie pochodzi z kraju lub regionu należącego do WTO lub korzystającego z KNU.

Stawki celne preferencyjne stosuje się do niektórych towarów pochodzących z⁴¹:

- pozaeuropejskich krajów i regionów rozwijających się (stawki celne preferencyjne **DEV**) tzn. takich, w których wartość produktu krajowego brutto przypadającego na jednego mieszkańca nie przekracza wartości produktu krajowego brutto przypadającego na jednego mieszkańca w Polsce,
- krajów i regionów najmniej rozwiniętych (stawki celne preferencyjne **LDC**)

Stawki celne obniżone, wynikające z umów zawartych przez Rzeczpospolitą Polską z niektórymi krajami lub grupami krajów (umowy o strefach wolnego handlu), stosuje się do niektórych towarów pochodzących z:

- państw członkowskich Unii Europejskiej (obniżone stawki celne UE): Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Luksemburg, Holandia, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy. Obszar celny UE obejmuje również obszar Księstwa Monako,
- państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (obniżone stawki celne EFTA): Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria
- Republiki Czeskiej, Republiki Słowackiej (obniżone stawki celne Czechy, Słowacja),

---

⁴¹ Wykaz krajów i regionów, wobec których stosuje stawki celne preferencyjne zawiera załącznik nr 4 na s. 114.

- Republiki Węgierskiej (obniżone stawki celne Węgry),
- Republiki Słowenii (obniżone stawki celne Słowenia),
- Rumunii (obniżone stawki celne Rumunia),
- Republiki Bułgarii (obniżone stawki celne Bułgaria),
- Republiki Litwy (obniżone stawki celne Litwa),
- Republiki Łotwy (obniżone stawki celne Łotwa),
- Republiki Estońskiej (obniżone stawki celne Estonia),
- Państwa Izrael (obniżone stawki celne Izrael),
- Wysp Owczych (obniżone stawki celne Wyspy Owcze),
- Republiki Tureckiej (obniżone stawki celne Turcja),
- Republiki Chorwackiej (obniżone stawki celne Chorwacja).

Do towarów, dla których nie można ustalić kraju lub regionu pochodzenia, stosuje się stawkę celną autonomiczną, podwyższoną o 100% lub stawkę celną konwencyjną, podwyższoną o 100%, jeżeli jest wyższa od stawki celnej autonomicznej.

Stawki celne ryczałtowe – w wysokości 3,5% łącznej wartości celnej, stosuje się na towary umieszczone w przesyłce wysyłanej z zagranicy przez osobę fizyczną i przeznaczonej dla osoby fizycznej lub na towary przywożone w bagażu osobistym podróżnego, których ilość i rodzaj nie wskazują na przeznaczenie handlowe, jeżeli ich łączna wartość przekracza równowartość 45 EUR dla towarów umieszczanych w przesyłkach i 175 EUR dla towarów przywożonych w bagażu osobistym podróżnego. Stawki ryczałtowe stosowane są do towarów o wartości łącznej, w przesyłce lub w bagażu, nie przekraczającej równowartości 350 EUR.

Podstawa wymiaru cła:

- wartość celna towaru określona zgodnie z przepisami prawa celnego, lub
- ilość, lub
- masa netto przywożonego towaru.

Rodzaje stawek celnych ze względu na podstawę wymiaru cła:

- stawka ad valorem – wyrażona jest w % w stosunku do wartości celnej towaru,
- stawka specyficzna – wyrażona w EUR wysokość cła, w stosunku do jednostki masy lub miary przywożonego towaru,
- stawka mieszana – to równocześnie stawka ad valorem i stawka specyficzna.

Trzy podstawowe zasady obliczania należności celnych:

1. Jeżeli występuje stawka minimum, to musimy wyliczyć stawkę ad valorem oraz minimum, następnie porównać je i wybrać tą stawkę, gdzie jest większe cło.
2. Jeżeli występuje stawka maksimum, to musimy wyliczyć stawkę ad valorem oraz maksimum, następnie porównać je i wybrać tą stawkę, gdzie cło jest mniejsze.
3. Jeżeli jest dodana jakaś wartość, to postępujemy zgodnie z podanymi regułami a następnie doliczamy tę wartość.

Symbole DCC, DCC* i DCC**⁴² występujące w taryfie, oznaczają dodatkowe cło za cukier zawarty w produkcie.

Symbol DCC – dodatkowe cło za cukier wynosi 0,0017 EUR za każdy 1 dag lub 1% cukru w 1 kg produktu;

Symbol DCC* – oznacza dodatkowe cło w wysokości 0,0049 EUR za każdy 1 dag lub 1 % cukru w 1 kg produktu;

Symbol DCC** – to dodatkowe cło za cukier w wysokości 0,00085 EUR za każdy 1 dag lub 1 % cukru w 1 kg produktu;

Symbol * – przy stawkach oznacza, że pobierane jest cło w wysokości stawki ad valorem powiększonej o kwotę 0,0017 EUR zł każdy dag lub 1% cukru w 1 kg produktu⁴³.

⁴² Dodatkowe cło za cukier dotyczy towarów z działów 8, 17, 18, 19, 20, 21 taryfy celnej.

⁴³ Symbol ten występuje w działach 17, 18, 19 taryfy celnej.

4.2. PRZYKŁADY OBLICZANIA KWOTY CŁA

Przykład 1

Wartość celna towaru wynosi 500 000 PLN.

Stawka celna ad valorem wynosi 10 %.

Wysokość należnego cła wynosi zatem:

$$500\,000 \times 10\% = \underline{5000\text{ PLN}}$$

Przykład 2

Stawka celna została określona w sposób następujący:

P EUR/jednostka miary

gdzie:

P – stawka celna specyficzna, tj. stawka celna liczona kwotowo w zależności od przypisanej dla danego towaru jednostki miary,

np.:

Stawka celna autonomiczna wynosi 4,1 EUR/kg. Import 100 kg towaru. Zakładamy, że 1 EUR = 4,50 PLN

Należne cło wynosić będzie:

$$4,1 \times 4,50 \times 100 = \underline{1845\text{ PLN}}$$

Przykład 3

Przykład dotyczy obliczania dodatkowego cła za cukier zawarty w produkcie.

Import gumy do żucia w paskach o zawartości cukru 50 % (w kg)

Kod PCN: 1704 10 11 0

Wartość celna: 10 000 PLN

Waga: 30 kg

1 EUR = 4,00 PLN

Stawka celna autonomiczna (Sa) 30 + DCC

Stawka celna konwencyjna (Sk) 58,40 + DCC*

Etapy obliczania należnego cła:

1. Ustalamy wysokość cła przy zastosowaniu składki celnej autonomicznej:

– określamy cło według stawki ad valorem, czyli mnożymy stawkę procentową przez wartość celną towaru:

$$10000 \times 30 \% = 3000 \text{ PLN}$$

– obliczamy kwotę dodatkowego cła za cukier zawarty w produkcie:

$$0,0017 \times 4 \text{ PLN} \times 50 \times 30 \text{ kg} = 10,2 \text{ PLN}$$

– ustalamy wysokość cła poprzez zsumowanie wartości otrzymanych powyżej:

$$3000 + 10,2 = \underline{3010,2 \text{ PLN}}$$

2. Ustalamy kwotę cła przy zastosowaniu stawki konwencyjnej⁴⁴:

$$10000 \times 58,4\% = 5840 \text{ PLN}$$

$$0,0043 \times 4 \times 50 \times 30 = 25,8 \text{ PLN}$$

$$5840 + 25,8 = \underline{5865,8 \text{ PLN}}$$

3. Wniosek: Należne cło⁴⁵ wynosi 3010,2 PLN, ponieważ wysokość cła ustalona przy zastosowaniu stawki autonomicznej jest niższa.

Przykład 4

Stawka celna mieszana⁴⁶ określona jest w następujący sposób:

$$N + M \text{ EUR/kg}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

M – kwota oznaczająca wartość maksymalną wysokość naliczonego cła w EUR, pobierana od każdego kilograma przywiezionego towaru.

Stawka celna została określona np. 20 + 0,15 EUR/kg. Należne cło wylicza się w sposób następujący:

⁴⁴ Postępujemy podobnie jak w przypadku ustalenia kwoty cła przy wykorzystaniu stawki autonomicznej.

⁴⁵ Przed dokonaniem obliczeń można zdecydować, która stawka jest właściwa (niższa) i wybierając odpowiednią od razu obliczyć należne cło.

⁴⁶ Stawka celna mieszana to jednocześnie stawka ad valorem i stawka specyficzna.

- 1) wylicza się cło w wysokości 20% od wartości celnej towaru,
- 2) następnie wylicza się kwotę cła dodatkowego, tj. 0,15 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość kilogramów,
- 3) cłem należnym będzie suma kwot określonych w pkt. 1 i 2.

Przykład 5

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$\frac{N}{Z \text{ EUR/hl}}$$

minimum

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

Z – kwota oznaczająca minimalną wysokość naliczanego cła w EUR pobieraną od każdego hektolitra (100 litrów) przywiezionego towaru.

Stawka celna została określona np. 20 min 35 EUR/hl, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) wylicza się cło w wysokości 20% od wartości celnej towaru,
- 2) następnie wylicza się kwotę cła minimalnego, tj. 35 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość hektolitrów,
- 3) aby określić wysokość cła należnego należy porównać kwoty wyliczone w pkt 1) i 2) i do dalszych wyliczeń wziąć kwotę wyższą, tzn. jeżeli:
  - 1) > 2) – to cłem należnym jest kwota wyliczona w pkt 1),
  - 1) < 2) – to cłem należnym jest kwota wyliczona w pkt 2).

Przykład 6

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$\begin{aligned} & N \\ & \text{minimum} \\ & Z \text{ EUR/hl} \\ & + K \text{ EUR \% /hl} \end{aligned}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

Z – kwota oznaczająca minimalną wysokość naliczanego cła w EUR pobieraną od każdego hektolitra (100 litrów) przywiezionego towaru,

K – kwota oznaczająca wysokość dodatkowo naliczanego cła w EUR pobieranego w wysokości należnej od ilości % alkoholu zawartego w przywiezionym towarze.

Jeżeli stawka celna została określona np. 45 min 15 EUR/hl + 0,7 EUR%/hl, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) wylicza się cło w wysokości 45 % od wartości celnej towaru,
- 2) oblicza się kwotę cła minimalnego, tj. 15 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość hektolitrow,
  - 3) następnie wylicza się kwotę cła dodatkowego: 0,7 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez liczbę oznaczającą moc alkoholu (%) oraz przez ilość hektolitrow,
  - 4) aby określić wysokość cła należnego należy porównać kwoty wyliczone w pkt 1) i 2) i do dalszych wyliczeń wziąć kwotę wyższą, tzn. jeżeli:

1 > 2 – to cłem należnym będzie kwota otrzymana po zsumowaniu wyników z pkt 1) i 3),

1 < 2 – to cłem należnym będzie kwota po zsumowaniu wyników z pkt 2) i 3).

Przykład 7

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$\begin{array}{c} N \\ \text{minimum} \\ Z \text{ EUR\%/hl} \end{array}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

Z – kwota oznaczająca minimalną wysokość naliczanego cła w EUR pobieraną od każdego hektolitra (100 litrów) przywiezionego towaru.

Jeśli stawka celna została określona np. 345,3 min 15 EUR%/hl, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) oblicza się cło w wysokości 345,3 % od wartości celnej towaru,
- 2) wylicza się kwotę cła minimalnego, tj. 15 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez liczbę oznaczającą moc alkoholu oraz przez ilość hektolitrow,
  - 3) następnie aby określić wysokość należnego cła należy porównać kwoty wyliczone w pkt 1) i 2) i do dalszych wyliczeń wziąć kwotę wyższą, tzn. jeżeli:
    - 1 > 2 – to cłem należnym będzie kwota otrzymana w pkt 1),
    - 1 < 2 – to cłem należnym będzie kwota otrzymana w pkt 2).

Przykład 8

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$N + Z \text{ EUR/hl} + M \text{ EUR/kg}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

Z – kwota oznaczająca minimalną wysokość naliczanego cła w EUR pobieraną od każdego hektolitra (100 litrów) przywiezionego towaru,

M – kwota oznaczająca maksymalną wysokość naliczonego cła w EUR pobierana od każdego kilograma przywiezionego towaru.

Jeśli stawka celna została określona np. 70 + 122 EUR/hl + + 0,23 EUR/kg, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) oblicza się cło w wysokości 70 % od wartości celnej towaru,
- 2) wylicza się kwotę cła dodatkowego od hektolitra, tj. 122 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez liczbę oznaczającą ilość hektolitrow,
  - 3) następnie wylicza się kwotę cła dodatkowego od kilograma, tj. 0,23 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez liczbę oznaczającą ilość kilogramów,
  - 4) następnie, aby określić wysokość należnego cła należy zsumować wartości uzyskane w pkt 1), 2) i 3).

Przykład 9

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$\begin{array}{c} N \\ \text{maksimum} \\ M \text{ EUR/kg} \end{array}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

M– kwota oznaczająca maksymalną wysokość naliczonego cła w EUR pobierana od każdego kilograma przywiezionego towaru.

Gdy stawka celna została określona np. 78 maksimum 3,5 EUR/kg, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) wylicza się cło w wysokości 78 % od wartości celnej towaru,
- 2) następnie wylicza się kwotę cła maksymalnego, tj. 3,5 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość kilogramów,
- 3) aby określić wysokość cła należnego należy porównać kwoty wyliczone w pkt 1) i 2). Cłem należnym będzie kwota niższa.

Przykład 10

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$\begin{array}{c} N \\ + \text{maksimum} \\ M \text{ EUR/kg} \end{array}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

M – kwota oznaczająca maksymalną wysokość naliczonego cła w EUR pobierana od każdego kilograma przywiezionego towaru.

Gdy stawka celna została określona np. 65 + maksimum 1,5 EUR/kg, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) wylicza się cło w wysokości 65 % od wartości celnej towaru,
- 2) następnie wylicza się kwotę cła maksymalnego, tj. 1,5 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość kilogramów,
- 3) aby określić wysokość cła należnego należy zsumować kwoty wyliczone w pkt 1) i 2).

Przykład 11

Mieszana stawka celna dla danego kodu określona jest w następujący sposób:

$$\begin{array}{c} N \\ + \text{maksimum} \\ H \text{ EUR/hl} \\ M \text{ EUR/kg} \end{array}$$

gdzie:

N – stawka celna liczona ad valorem,

H – kwota oznaczająca maksymalną wysokość naliczanego cła w EUR pobierana od każdego hektolitra (100 litrów) przywiezionego towaru,

M – kwota oznaczająca maksymalną wysokość naliczonego cła w EUR pobierana od każdego kilograma przywiezionego towaru.

Gdy stawka celna została określona np. 38 maksimum 85 EUR/hl + + 0,12 EUR/kg, to należne cło wylicza się w sposób następujący:

- 1) wylicza się cło w wysokości 38 % od wartości celnej towaru,
- 2) następnie wylicza się kwotę cła specyficznego tj. 85 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość hektolitrów,
- 3) kolejnym krokiem jest obliczenie kwoty cła dodatkowego tj. 0,12 euro (po przeliczeniu na PLN) należy pomnożyć przez ilość kilogramów,
- 4) cłem należnym jest suma kwot uzyskanych w pkt 1), 2) i 3).

4.3. ZADANIA

ZADANIE 1

Jaką stawkę celną stosuje się w imporcie do Polski z następujących krajów:

Urugwaj	Grenlandia	Aruba
Czechy	Dominikana	Peru
Chorwacja	Bułgaria	Angola
Panama	Wielka Brytania	Seszele
Sudan	Grecja	Irak
Belgia	Norwegia	Turcja
Niemcy	Argentyna	Belize
Wenezuela	Węgry	Gwatemala
Szwajcaria	Słowacja	Kolumbia
Litwa	Wyspy Dziewicze	Etiopia
Portugalia	Kenia	Zambia
Iran	Dania	Chorwacja

ZADANIE 2

Dokonaj opisu następujących kodów PCN:

420410111;

982306423;

851722000;

775600911.

ZADANIE 3

Do podanych poniżej kodów PCN, dopasuj opis i uporządkuj w kolejności występowania w taryfie celnej.

Dane:

Kod PCN:	Opis:
950210100, sekcja XX, 95, 950210, 9502,	Lalki, w ubrankach Z tworzyw sztucznych, Wyroby różne Zabawki, gry i artykuły sportowe, ich części i akcesoria Lalki przedstawiające wyłącznie ludzkie postacie

Dane:

Kod PCN:	Opis:
Sekcja IV 220410 2204 22 220410111 22041011	Szampan o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu nie mniejszej 8%, ale nie większej niż 22% obj., Gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalko- holowe, alkoholowe, Szampan, Wino ze świeżych winogron, włącznie z winami wzmocnionymi, moszcz winogronowy, Wino musujące o rzeczywistej objętościowej mocy alkoholu nie mniejszej nie mniejszej niż 8,5% obj. Napoje bezalkoholowe, alkoholowe, ocet

ZADANIE 4

Samochód osobowy kod PCN: 8703 32 90 1

stawka celna: 35 minimum 1250 EUR/szt. – dotyczy samochodów do 4 lat,

stawka celna: 35 minimum 2500 EUR/szt. – dotyczy samochodów powyżej 4 lat,

1) import z USA samochodu marki MAZDA, rok produkcji 2002

wartość celna: 80 000 PLN

1 EUR = 4,50 PLN

2) import z USA samochodu marki Ford, rok produkcji 1999

wartość celna: 20 000 PLN

1 EUR = 4,50 PLN

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 5

Import piwa ze słodu w butelkach 0,5 litra:

Kod PCN: 2203 00 01 0

Sa: 30 minimum 0,25 EUR/l

Sk: 38 minimum 0,32 EUR/l

15 000 butelek

7500 litrów

wartość celna: 22 000 PLN

1 EUR = 4,40 PLN

1) oblicz wysokość należności celnych w przypadku importu z kraju należącego do WTO,

2) jaka będzie wysokość cła, gdy nie można ustalić kraju pochodzenia.

ZADANIE 6

Import papierosów:

Kod PCN: 2402 10 00 0

Sa: 253,8 minimum 25,7 EUR/tys. szt.

Sk: 173,0 minimum 19 EUR/tys. szt.

wartość celna: 40 000 PLN

1 EUR = 4,55 PLN

ilość: 10 000 paczek (20 papierosów w paczce)

Oblicz wysokość należności celnych.

ZADANIE 7

Import kielbasy suchej
Kod PCN: 1601 00 91 0
Sk: 89 maksimum 1,54 EUR/kg
wartość celna: 5000 PLN
1 EUR = 4,50 PLN
ilość: 1000 kg
Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 8

Import bydła rzeźnego żywego
Kod PCN: 0102 9021 0
Sk: 12 + maksimum 0,93 EUR/kg
wartość celna: 300 000 PLN
1 EUR = 4,35 PLN
ilość: 100 krów o łącznej masie 10 000 kg
Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 9

Import napoju alkoholowego o objętościowej mocy alkoholu 21%
Kod PCN: 2208 90 69 9
Sa: 394,7 minimum 9,33 EUR % /hl
Sk: 268,0 minimum 6 EUR % /hl
wartość celna: 30 000 PLN
1 EUR = 4,40 PLN
ilość: 5500 butelek o pojemności 0,75 litra
Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 10

Import brandy o objętościowej mocy alkoholu 38 %
Kod PCN: 2208 20 29 0
Sa: 394,7 minimum 9,33 EUR% /hl
Sk: 268,0 minimum 6 EUR% /hl
wartość celna: 320 000 PLN
1 EUR = 4,25 PLN
ilość: 8000 butelek o pojemności 0,7 litra

Oblicz wysokość należnego cła, w sytuacji gdy nie można ustalić kraju pochodzenia.

ZADANIE 11

Import piwa ze słodu o objętościowej mocy alkoholu 5,7%

Kod PCN: 2203 00 09 0

Sa: 30 minimum 0,25 EUR/l

Sk: 38 minimum 0,32 EUR/l

wartość celna: 48 000 PLN

1 EUR = 4,60 PLN

ilość: 30 000 puszek o pojemności 0,5 litra

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 12

Import: Wermut w pojemnikach o objętościowej mocy alkoholu 20%

Kod PCN: 2205 10 90 9

Sa: 70,5 minimum 19,8 EUR/hl + 1,9 EUR %/hl

Sk: 48 minimum 14 EUR/hl + 1,3 EUR %/hl

wartość celna: 40 000 PLN

1 EUR = 4,30 PLN

ilość: 20000 pojemników o pojemności 1litra

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 13

Import: owoce cytrusowe homogenizowane o zawartości cukru 35%

Kod PCN: 2207 91 10 0

Sa: 35

Sk: 28 + 0,25 EUR/kg + DCC*

wartość celna: 36 000 PLN

1 EUR = 4,34 PLN

ilość: 9000 kg

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 14

Import dżemu wielowocowego o zawartości cukru 15%

Kod PCN: 2207 10 10 0

Sa: 30

Sk: $28 + 0,23 \text{ EUR/kg} + \text{DCC}^*$

wartość celna: 18 000 PLN

1 EUR = 4,34 PLN

ilość: 4500 kg

brak kraju pochodzenia

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 15

Import świeżych mandarynek (klementynek)

Kod PCN: 0805 20 10 0

Sa: 20

Sk: $16 + 0,26 \text{ EUR/kg}$

wartość celna: 30 000 PLN

1 EUR = 4,70 PLN

ilość: 12 000 kg

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 16

Import wódki o objętościowej mocy alkoholu 45,4%

Kod PCN: 2208 60 11 0

Sa: 394,7 minimum 9,33 EUR% /hl

Sk: 268,0 minimum 6 EUR% /hl

wartość celna: 300 000 PLN

1 EUR = 4,20 PLN

ilość: 10 000 pojemników 1,5 litrowych

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 17

Import wina

Kod PCN: 2204 21 10 9

Sa: 70,5 + 0,24 EUR/kg + 141,8 EUR/hl

wartość celna: 120 000 PLN

1 EUR = 4,60 PLN

ilość: 100 hl (10 000 kg)

Oblicz wysokość należnego cła.

ZADANIE 18

Wymienione niżej pojęcia, oznaczone literami, przyporządkuj odpowiednim hasłom, oznaczonym cyframi:

- a) nomenklatura towarowa,
- b) stawki celne konwencyjne,
- c) stawki celne preferencyjne,
- d) stawki celne obniżone,
- e) stawka ad valorem,
- f) stawka specyficzna,
- g) symbol DCC*,

1. Symbol oznaczający dodatkowe cło za cukier zawarty w produkcie – .....
2. Stawka celna stosowana wobec towarów pochodzących z krajów członkowskich Unii Europejskiej – .....
3. Stawka celna wyrażona w % w stosunku do wartości celnej towaru – .....
4. Wyrażona w EUR wysokość cła, w stosunku do jednostki masy przywożonego towaru – .....
5. Usystematyzowany wykaz towarów z przypisanymi do nich kodami – .....
6. Stawka celna stosowana do towarów pochodzących z krajów członków Światowej Organizacji Handlu (WTO) – .....
7. Stawka celna stosowana się do niektórych towarów pochodzących z pozaeuropejskich regionów rozwijających się – .....

4.4. PYTANIA SYSTEMATYZUJĄCE WIEDZĘ

1. Wyjaśnij pojęcie: taryfa celna.
2. Omów zasady budowy nomenklatury towarowej.
3. Czy pióro wieczne wykonane ze standardowego surowca i pióro wieczne wykonane ze złota będzie sklasyfikowane według tej samej pozycji taryfowej?
4. Odszukaj w taryfie celnej następujące towary: śnieg, energia elektryczna, słonie do zoo, króliki Wielkanocne, Mikołaje Bożonarodzeniowe. Wyjaśnij, dlaczego towary te zostały właśnie tak sklasyfikowane?
5. Omów podstawowe rodzaje stawek celnych.
6. Wyjaśnij zasady stosowania stawek celnych konwencyjnych, autonomicznych, preferencyjnych, obniżonych i ryczałtowych.
7. W stosunku, do których krajów stosuje się stawki celne obniżone?
8. Podaj przykłady krajów, wobec których stosuje się stawki celne preferencyjne.
9. Podaj przykłady podstawowych i uzupełniających jednostek miar występujących w taryfie celnej.
10. Co jest podstawą wymiaru cła?
11. Podaj przykłady stawek celnych specyficznych.
12. Omów podstawowe zasady obliczania należności celnych.
13. Jaką stawkę celną zastosujesz do towarów, dla których nie można ustalić kraju lub regionu pochodzenia towaru?
14. Wyjaśnij pojęcie: stawka celna mieszana.
15. Oceń, które z poniższych stwierdzeń jest prawdziwe, a które fałszywe:
  - zasadniczym kryterium przy wyborze stawki celnej jest kraj pochodzenia towaru.
  - polska taryfa celna jest wyłącznie taryfą importową.
  - stawka celna ad valorem to wyrażona w EUR wysokość cła, w stosunku do jednostki masy towaru.
  - symbol DCC oznacza dodatkowe cło za cukier zawarty w produkcie.
  - w taryfie celnej znajduje się 25 sekcji.

LITERATURA

- Bartoszewicz T., *Cło w międzynarodowych stosunkach gospodarczych*, WSBiP, Ostrowiec Świętokrzyski 2002.
- Białecki K., *Operacje handlu zagranicznego*, PWE, Warszawa 1997.
- Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2001.
- Budzowski K., *Ekonomika handlu zagranicznego*, Krakowska Szkoła Wyższa im. A. Frycza Modrzewskiego, Kraków 2003.
- Budzowski K., *Kryteria wyboru i korzyści z międzynarodowej specjalizacji produkcji*, Zeszyty Naukowe AE w Krakowie, Kraków 1978, nr 107.
- Budzowski K., Długosz K., *Ekonomika handlu zagranicznego*, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 1985.
- Caves R. E., Jeffrey A. Frankel, Ronald W. Jones, *Handel i finanse międzynarodowe* (red. naukowa przekładu E. Czarny), PWE, Warszawa 1998.
- Charakter i zasady konkurencji na rynku Unii Europejskiej oraz ich skutki dla polskiego eksportu*, pod red. H. Tendery-Właszczuk, AE w Katowicach, Katowice 1997.
- Domańska E., *Wokół interwencji państwa w gospodarce, Keynes, Friedman, Laffer, Kennedy, Reagan i inni*, PWN, Warszawa 1992.
- Drabowski E., *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne i finansowe*, PWE, Warszawa 1998.
- Handel międzynarodowy 2001. Metody, problemy, tendencje*, pod red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 2001.
- Handel międzynarodowy 2002*, pod red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, AE, Kraków 2002.
- Jahns H., Sikorska M., *Zasady budowy taryfy celnej w Polsce i UE*, „Problemy Handlu Zagranicznego” 1999, nr 1.
- Jasiński B., Mesjasz L., *Szanse rozwiązania problemu zadłużenia zagranicznego Polski. Polska w gospodarce światowej*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 1995.

- Jeliński B., *Polska polityka handlu zagranicznego*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2002.
- Kotyński J., *Struktura handlu międzynarodowego. Metody oceny*, PWE, Warszawa 1979.
- Kowalczyk J., *Współpraca z krajami CEFTA*, „Monitor Prawa Celnego” 1997, nr 11.
- Kuś. A., *Prawo celne*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Lublin 2003.
- Lasok D., *The trade and customs law of the European Union*, London-Boston, III rd. ed. Kluwer Law International 1998.
- Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, pod. red. A. Budnikowskiego, E. Kaweckiej-Wyrzykowskiej, PWE, Warszawa 1998.
- Misala J., *Teoretyczne podstawy międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej*, IGS, SGH, Warszawa 1995.
- Nogaj M., *Polska taryfa celna – nomenklatura towarowa*, „Fiskus” 1991, nr 13.
- Problemy handlu międzynarodowego*, pod red. K. Budzowskiego i S. Wydymusa, AE w Krakowie, Kraków 2000.
- Rymarczyk J., *Handel zagraniczny. Organizacja i technika*, PWE, Warszawa 2000.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie ustanowienia Taryfy celnej, Dz. U. nr 226, poz. 1885 z 2002.
- Tendera-Właszczuk H, i inni, *Korzyści i zagrożenia wynikające ze stowarzyszenia Polski z WE dla polskiego handlu zagranicznego*, AE w Katowicach, Katowice 1994.
- Ustawa z dnia 9 stycznia 1997 r., Kodeks celny, Dz. U. nr 75 poz. 802 z 2001.
- Waśniewska M. A., *Wartość celna. Kategorie kosztów wliczanych do wartości celnej*, „Przegląd Podatkowy” z 1998, nr 7.
- Wieczorek P., *Współpraca Polski z krajami CEFTA*, „Kontrola Państwowa” 2000, nr 2.
- Zabielski K., *Finanse międzynarodowe*, PWN, Warszawa 1994.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1 – Układ taryfy celnej

Załącznik 2 – Wykaz sekcji taryfy celnej

Załącznik 3 – Uzupełniające jednostki miary w taryfie celnej

Załącznik 4 – Wykaz krajów i regionów, wobec których stosuje się stawki celne preferencyjne

Sekcja I	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego
Sekcja II	Produkty pochodzenia roślinnego
Sekcja III	Tłuszcze i oleje pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego oraz produkty ich rozkładu; gotowe tłuszcze jadalne; woski pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego
Sekcja IV	Gotowe artykuły spożywcze: napoje bezalkoholowe, alkoholowe, ocet; tytoń i przemysłowe namiastki tytoniu
Sekcja V	Produkty mineralne
Sekcja VI	Produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych
Sekcja VII	Tworzywa sztuczne i wyroby z nich: kauczuk i wyroby z kauczuku
Sekcja VIII	Skóry i skórki surowe; skóra wyprawiona: skóry futerkowe i wyroby z nich; wyroby siodlarskie i rymarskie; artykuły podróżne; torby ręczne i podobne pojemniki; artykuły z wnętrzości zwierząt
Sekcja IX	Drewno i wyroby z drewna; węgiel drzewny; korek i wyroby z korka; wyroby ze słomy; z esparto i innych materiałów do wyplatania; wyroby koszykarskie i wyroby z wikliny
Sekcja X	Ścier drzewny lub z zimnego włóknistego materiału celulozowego; odpady papieru lub tektury; papier, tektura i wyroby z nich
Sekcja XI	Materiały i wyroby włókiennicze
Sekcja XII	Obuwie; nakrycia głowy; parasole; parasole przeciwsłoneczne; laski z siodelkiem; bicze; szpicruty i ich części; preparowane pióra i wyroby z nich; sztuczne kwiaty; wyroby z włosów ludzkich
Sekcja XIII	Wyroby z kamienia; gipsu; cementu; azbestu; miki lub podobnych materiałów; wyroby ceramiczne, szkło i wyroby ze szkła
Sekcja XIV	Perły naturalne lub hodowlane; kamienie szlachetne i półszlachetne, metale szlachetne; metale platerowane metalem szlachetnym i wyroby z nich; sztuczna biżuteria; monety
Sekcja XV	Metale nieszlachetne i wyroby z nich
Sekcja XVI	Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; części do nich; urządzenia do rejestracji i odtwarzania dźwięku; urządzenia telewizyjne do rejestracji i odtwarzania obrazu i dźwięku oraz części wyposażenie dodatkowe do tych urządzeń
Sekcja XVII	Pojazdy; statki powietrzne; jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe
Sekcja XVIII	Przyrządy; narzędzia i aparaty optyczne; fotograficzne; kinematograficzne; pomiarowe; kontrolne; precyzyjne; medyczne i chirurgiczne; ich części i akcesoria
Sekcja XIX	Broń i amunicja; części i akcesoria
Sekcja XX	Wyroby różne
Sekcja XXI	Dzieła sztuki; przedmioty kolekcjonerskie i antyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 w sprawie ustanowienia Taryfy celnej, Dz. U. nr 226, poz. 1885.

Załącznik 3

UZUPEŁNIAJĄCE JEDNOSTKI MIARY W TARYFIE CELNEJ

Jednostka miary	Objaśnienie	Jednostka miary	Objaśnienie
c/k	Karat (2×10^{-4} kg)	kg P ₂ O	Kilogram pentatlenku fosforu
ce/cl	Liczba ogniw	kg 90% sdt	Kilogram masy w 90% suchej
ct/1	Ładowność w tonach ¹	1000 kWh	Tysiąc kilowatogodzin
g	Gram	l	Litr
gi F/S	Gram izotopów rozszczepialnych	1000 l	Tysiąc litrów
GT	Tonaż brutto	l 100% alk.	Litr czystego (100%) alkoholu
kg H ₂ O ₂	Kilogram nadtlenu wodoru	m	Metr
kg C ₅ H ₁₄ ClNO	Kilogram chlorku choliny	m ²	Metr kwadratowy
kg U	Kilogram uranu	m ³	Metr sześcienny
kg K ₂ O	Kilogram tlenu potasu	1000 m ³	Tysiąc metrów sześciennych
kg KOH	Kilogram wodorotlenku potasu	para	Liczba par
kg met. am.	Kilogram metyloaminy	szt.	Liczba sztuk
kg N	Kilogram azotu	100 szt.	Sto sztuk
kg NaOH	Kilogram wodorotlenku sodu	1000 szt.	Tysiąc sztuk
kg bezw.	Kilogram masy bezwodnej	TJ	Teradzul (10 ¹² dżuli)

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 w sprawie ustanowienia Taryfy celnej, Dz. U. nr 226, poz. 1885.

Załącznik 4**WYKAZ KRAJÓW I REGIONÓW, WOBEC KTÓRYCH STOSUJE SIĘ STAWKI CELNE PREFERENCYJNE**

Wykaz pozaeuropejskich krajów i regionów rozwijających się, wobec których stosuje się stawki celne preferencyjne DEV
Boliwia, Dominikana, Ekwador, Gujana, Gwatemala, Honduras, Jamajka, Kolumbia, Kostaryka, Kuba, Nikaragua, Paragwaj, Peru, St. Vincent i Grenadyny, Salwador, Suriname, Turks i Caicos, Chiny, Filipiny, Indie, Indonezja, Iran, Jordania, Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna, Mongolia, Pakistan, Sri Lanka, Tajlandia, Wietnam, Fidzi, Republika Papua-Nowa, Gwinea, Tonga, Algieria, Egipt, Ghana, Kamerun, Kenia, Maroko, Namibia, Nigeria, Senegal, Suazi, Tunezja, Wybrzeże Kości Słoniowej, Zimbabwe
Wykaz krajów i regionów najmniej rozwiniętych, wobec których stosuje się stawki celne preferencyjne LDC
Haiti, Afganistan, Bangladesz, Bhutan, Jemen, Kambodża, Laos, Malediwy, Myanmar (Birma), Nepal, Kiribati, Samoa Zachodnie, Tuvalu, Vanuatu, Wyspy Salomona, Benin, Burkina Faso, Burundi, Czad, Dżibuti, Erytrea, Etiopia, Gambia, Gwinea, Gwinea-Bissau, Gwinea Równikowa, Komory, Kongo, Kongo d. Zair, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauretania, Mozambik, Niger, Republika Środkowoafrykańska, Rwanda, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Tanzania, Togo, Uganda, Wyspy Św. Tomasza i Książęca, Zambia, Zielony Przylądek

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2002 w sprawie ustanowienia Taryfy celnej, Dz. U. nr 226, poz. 1885.

SPIS TABEL

Tabela 1.1. Obroty handlu zagranicznego Polski w latach 1990–2001 (w mln USD)	13
Tabela 1.2. Handel zagraniczny krajów ASEAN w latach 1996–2000 (w mln USD)	14
Tabela 1.3. Obroty handlu zagranicznego (ceny bieżące) oraz główni partnerzy Polski w latach 1990, 1995, 1998, 1999, 2000 i 2001	16
Tabela 1.4. Import wybranych krajów oraz ich udział w imporcie światowym w roku 1990 i 2001 (ceny bieżące)	17
Tabela 1.5. Eksport wybranych krajów oraz ich udział w eksporcie światowym w roku 1990 i 2001 (ceny bieżące)	18–19
Tabela 1.6. Import i eksport według sekcji nomenklatury PCN w 2001 r.	20–21
Tabela 1.7. Import z krajów UE i eksport do krajów UE według nomenklatury PCN (w %)	22
Tabela 1.8. Struktura importu i eksportu Polski według sekcji nomenklatury SITC ceny bieżące (w %)	23–24
Tabela 1.9. Dynamika dochodu narodowego i handlu zagranicznego Polski w latach 1995–2001 (rok poprzedni = 100)	25
Tabela 1.10. Obroty handlu zagranicznego wg grupy krajów w latach 1995, 1999, 2000, 2001 (w mln USD)	26
Tabela 1.11. Obroty handlu zagranicznego wg grupy krajów w latach 1995–2001 (w %)	27
Tabela 1.12. Obroty handlu zagranicznego Polski z krajami kandydującymi do UE w 2001 r. (ceny bieżące)	28
Tabela 1.13. Obroty handlu zagranicznego Polski z krajami UE w 2001 r. (ceny bieżące)	29
Tabela 1.14. Struktura geograficzna obrotów z krajami b. ZSRR w roku 2001 na tle roku 1997	30
Tabela 1.15. Handel zagraniczny UE z jej najważniejszymi partnerami handlowymi w 2001 i 2002 roku (w mld euro)	31
Tabela 1.16. Struktura importu i eksportu wybranych krajów UE w 2001 r. według klasyfikacji SITC (w %)	32
Tabela 1.17. Wartość eksportu i importu w krajach Unii Europejskiej i w Polsce w latach 2001–2002 i w I kw. 2003 r.	33–34

Tabela 1.18. Dynamika importu wybranych krajów w latach 1995–2001, (rok poprzedni = 100)	35
Tabela 1.19. Dynamika eksportu wybranych krajów w latach 1995–2001, (rok poprzedni = 100)	36
Tabela 1.20. Bilans płatniczy Polski na bazie płatności w latach 1991–2001 (w mln USD)	37
Tabela 1.21. Zadłużenie zagraniczne Polski w latach 1995–2001 (stan na koniec roku w mln USD)	38
Tabela 1.22. Obroty handlu zagranicznego w I półroczu 2003 roku w USD (wg NBP)	39
Tabela 1.23. Obroty handlu zagranicznego w I półroczu 2003 roku w Euro (wg NBP)	39
Tabela 1.24. Prognoza obrotów handlu zagranicznego w 2003 roku	39
Tabela 2.1. Dane do obliczania mierników handlu zagranicznego	51
Tabela 2.2. Wskaźniki RCA w wymianie handlowej pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki według sekcji SITC w latach 1995–2001	55
Tabela 2.3. Wartość eksportu, importu i dochodu narodowego wybranych krajów w latach 1990, 1995, 1998, 2000, 2001 (ceny bieżące, mln USD)	58–59
Tabela 2.4. Dane do oceny pozycji wybranych krajów w handlu zagranicznym (rok 2001)	60
Tabela 2.5. Dane do obliczenia elastyczności dochodowej eksportu i importu (mln USD, lata 1996–1998)	61
Tabela 2.6. Wartości RCA w wymianie handlowej pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi wg sekcji PCN w latach 1995–2001	62–63
Tabela 2.7. Dane do obliczania wskaźnika koncentracji geograficznej	64
Tabela 2.8. Przewagi komparatywne w handlu zagranicznym (RCA) przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym i polskim w latach 1991, 1995 i 2001 na tle handlu polskiego ogółem – główne różnice	65–66
Tabela 2.9. Wskaźniki cen transakcyjnych i terms of trade dla wybranych krajów w roku 2000 i 2001, wg sekcji SITC	67–69
Tabela 2.10. Dynamika i wskaźnik cen transakcyjnych obrotów handlu zagranicznego w latach 1981–2001 (rok poprzedni=100)	70–71

